

© Sofia Pusa

*Suomi
Finland*
100

KIRJA

HELSINGIN KIRJAMESSUT

26.-29.10.

Avoinna: to-la klo 10–20, su klo 10–18.

Liput: Aikuiset 16 €. Lapset (7–15 v.), eläkeläiset, varusmiehet, opiskelijat, ryhmät 10 €/hlö. Kokoaikalippu (neljä messupäivää) 30/20 €.

*Aikuisten iltalippu kaikkina päivinä klo 17 alkaen 10 €.

Samalla lipulla Viini ja Ruoka -messut (alle 18-vuotiaat vain huoltajan seurassa).

Uusi
teema-alue!
**KÄÄNNÖS-
MAAILMA**

Messut
avoinna
pidempään!
Iltalippu*
vain 10 €

Haluatko etuja ja ennakkotietoa Helsingin Kirjamessuista?

Liity ilmaiseen klubiin: helsinginkirjamessut.fi

Messukeskus

#kirjanrakastaja tuntee enemmän

Kääntäjä

ÖVERSÄTTAREN

**Johanna
Sinisalo:**
Kirjailijan ja
kääntäjän
yhteistyö

Kuvailutulkkaus Sodankylän
elokuvajuhlilla

FIT:n XXI maailmankongressi

Kääntäjät kesäkoulussa
Orilammella

Tulotasotutkimuksen satoa

Waltzing Matilda

Heikki Karjalainen

Heinäkuun vaihduttua elokuuksi jätin kääntäjänkammioni ja suuntasin Brisbaneen, Australian Queenslandiin FIT:n 21. maailman-kongressiin. Puitteet Brisbanen kongressi- ja messukeskuksessa olivat komeat, mutta omien työkiireitteni takia minun oli vähän vaikea päästä tunnelmaan. Ehkä juuri se saikin minut miettimään käännösalan konferensseja ylipäättään. Kolmipäiväisen maailmankongressin esitysten kirjo oli päätähuimaava, ja jos oli tullut paikalle saadakseen yleiskuvan käännösalan moninaisuudesta, se kyllä onnistui. Plenaarien lisäksi puolen tunnin esityksiä oli reilusti yli sata ja siihen vielä paneelikeskustelut, työpajat ja posterit päälle.

Mutta tavallaan monimuotoisuus kääntyi jo itseään vastaan. Jokaiselle jotakin on tietenkin hyväksi koettu filosofia, mutta kannattaisiko joskus kokeilla jotain muuta? Esimerkiksi konferenssien teemat – Brisbanessa Disruption and Diversification – ovat järjestään niin laajoja, että hyvällä tahdolla kaikki esitykset mahtuvat teeman puitteisiin. Mitä jos teema määriteltäisiin tarkemmin ja pidettäisiin huolta, että esitykset todella liittyvät siihen? Esiintyjien määrää voisi myös rajoittaa ja esitysten pituutta kasvattaa, jolloin aiheisiin voitaisiin paneutua syvällisemmin. Yhteistä ohjelmaa voisi myös olla enemmän, jotta kaltaiseni varautunut suomalainenkin ehtisi paremmin tutustua muunmaalaisiin kollegoihin, varsinkin silloin kun konferenssiin tullaan kaikkialta maailmasta. Brisbanessa oli tarjolla jokiristeilyä siipiraslaivalla ja gaalailallinen, molemmat hienoja tapahtumia, mutta kongressin kestosta ne veivät kuitenkin vain murto-osan. Ainakin minä olisin valmis vaikka vähän tinkimään asiapitoisuudesta, jos vastineeksi saataisiin enemmän yhteisöllisyyttä.

Entä otsikon Waltzing Matilda? Se on tietenkin yksi tunnetuimmista australialaisista lauluista, jopa epäviralliseksi kansallislauluksi sanottu, mutta tunsin kyllä itseni aika kuluriksi tehtyäni matkan maapallon toiselle puolen, vuorokauden verran matkustamista molempiin suuntiin. Onneksi ei kuitenkaan tarvinnut mennä apostolinkyydillä. Australian puheenparressa *waltzing* tarkoittaa nimittäin kävelyä (pohjalla on saksan *auf der Walz*) ja *matilda* selässä kannettavaa huopakääröä, johon leiriytymisvarusteet pakataan.

Kirjoittaja on Suomen kääntäjien ja tulkkien liiton puheenjohtaja.

Waltzing Matilda

Heikki Karjalainen

Efter att juli övergått i augusti lämnade jag min översättarlya och styrde kosan mot Brisbane i Queensland, Australien, där FIT ordnade sin 21:a världskongress. Arrangemangen vid Brisbanes kongress- och mässcenter var stor-slagna, men p.g.a. egna arbetsuppgifter hade jag lite svårt att komma in i rätt stämning. Kanske just det fick mig att fundera över översättarbranschens konferenser i största allmänhet.

Världskongressens program under tre dagar var överdådigt, och imponerade säkert på dem som kommit för att få en överblick över branschens mångsidighet. Utöver plenum kunde man ta del av över hundra halvtimmessinlägg och dessutom paneldiskussioner, workshoppar och postrar.

Men på sätt och vis blev det lite för mycket av det goda. Att erbjuda något för alla är förstås en välbeprövad filosofi, men ibland kunde det kanske löna sig att prova på något annat? Konferensernas teman – i Brisbane ”Disruption and Diversification” – är ofta så breda att man med god vilja får alla presentationer att falla inom ramarna. Men tänk om man istället skulle ha ett mera exakt definierat tema och se till att föredragen verkligen anknyter till det? Det kunde också ordnas mera gemensamt program, så att också reserverade finländare som jag hade tid att bekanta sig med kolleger från andra länder, speciellt vid konferenser som sammanför deltagare från hela världen. I Brisbane kunde man delta i en flodkryssning med hjulångare och en galamiddag, fina upplevelser bägge två, men trots allt bara en bråkdel av kongressprogrammet. Personligen skulle jag nog kunna ge lite avkall på sakinnehållet, om man i stället fick uppleva mera gemenskap.

Och Waltzing Matilda? Rubriken syftar naturligtvis på en av de mest kända sångerna från Australien, som till och med kallas för landets inofficiella nationalsång. Jag kände mig nog lite som en luffare efter att ha rest i ett dygn till andra sidan jordklotet, tur och retur. Till all lycka var fortskaffningsmedlet inte apostlahästarna. I det australiensiska målet betyder *waltzing* att promenera (utgående från tyskans *auf der Walz*) och *matilda* är ett filtknytte med campingutrustning som man bär på ryggen.

Skribenten är ordförande för Finlands översättar- och tolkförbund.
Översättning: Marjukka Heinonen

ISSN 0356-4649

Julkaisija:

Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto –
Finlands översättar- och tolkförbund ry

Päätoimittaja:

Heikki Karjalainen
heikki.karjalainen@sktl.fi

Toimitussihteeri:

Maarit Laitinen
maarit.laitinen@sktl.fi

Taitto:

PPD Studio

Ulkoasu:

More Business Services Oy,
www.morebiz24.com

Painopaikka:

Painotalo Plus Digital, Lahti

Painos: 2 700 kpl
Ilmestyy 4 kertaa vuodessa.

Toimituskunta:

Kristiina Antinijuntti, Juha Eskelinen, Jenni
Käven, Martta Ponto, Annica Törmä ja
Mili Viita.

Ilmoitushinnat: www.sktl.fi

Tilaushinta 2017

Muulle kuin SKTL:n jäsenille:
55 euroa (kotimaa), 65 euroa (ulkomaat)

Kannen kuva:

Johanna Sinisalo kuvattuna Worldcon-konferenssissa Helsingin Messukeskuksessa. © Martta Ponto

Kirjoittajan omalla nimellä julkaistuista
kirjoituksista vastaa kirjoittaja.

Ilmoitusten sisällöstä vastaa ilmoittaja.

Kuvat © SKTL, jos ei toisin mainittu.

© Heini Lehtälä

Peter Mickwitz

© Stefan Bremer

Kristiina Lähde

”Översättarens engagemang och noggrannhet ryckte med sig författaren och gav upphov till en dialog i en helt egen språk- och textvärld i vilken allting var möjligt.” - Peter Mickwitz

”Suomentajan kannattaa aina käydä avoimeen ja rohkeaan dialogiin kirjailijan kanssa. Parhaimmillaan se nostaa käännöstyön sellaiselle tasolle, jossa aukeaa yhä uusia oivalluksia matkalla kohti hyvää suomennosta.” - Kristiina Lähde

Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto järjestää yhteistyössä Töölön kirjaston kanssa syksyn 2017 aikana kolme kirjallisuuden kääntämisen teemailtaa. Aiheita ovat erilaiset kääntämiseen liittyvät teemat sekä kirjailijan ja kääntäjän yhteistyö. Kielinä suomi ja ruotsi sekä 20.9. suomi ja saksa.

Käännöskeskiviikot Töölön kirjastossa

klo 18–20

20.9. Suomentaja **Heli Naski** sekä kirjailija **Dieter Hermann Schmitz**

18.10. Suomentaja **Kristiina Lähde** sekä kirjailija **Peter Mickwitz**

29.11. Suomentaja **Laura Beck** sekä kirjailija **Kjell Westö**

Kääntämisen ja tulkkauksen tutkimuksen XVI KäTu-symposiumi järjestetään Turun yliopistossa 13.–14.4.2018.

Vuonna 2018 symposiumin teemana on Kääntämisen hinta.

Lisätietoa tulossa Kääntäjä-lehden seuraavassa numerossa.

Tässä numerossa mm.:

- S.4 FIT-maailmankongressi
- S.7 Tulotasotutkimuksesta apua hinnoitteluun
- S.9 Johanna Sinisalo
- S.11 Kääntäminen Worldconissa
- S.13 Vuoden 2017 Uljas Attila -palkinnon saaja Erja Tenhonen-Lightfoot
- S.15 Vuoden 2017 Tiedon helmi -palkinnon saaja Liisa Tiittula
- S.18 Kopiosto-apurahojen hakuilmoitus
- S.19 Opiskelijoiden työllistyminen käännösallalla
- S.22 Kääntäjät Orilammella
- S.26 Kuvailutulkkaus Sodankylässä
- S.29 SKTL:n juhlarahaston stipendien hakuilmoitus

Kääntäjä-lehdessä olleet linkit julkaistaan Kääntäjä+-verkkojulkaisussa.

www.sktl.fi/kaantajaplius

Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto (SKTL) on vuonna 1955 perustettu kääntäjien ja tulkkien aatteellinen etujärjestö. Liiton tavoitteena on mm. edistää laatua ja ammattimaisuutta kääntämisen ja tulkkauksen alalla.
Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto
www.sktl.fi

TULEVIA TAPAHTUMIA

Syksyn Kopiosto-haku

11.9.–10.10.

Vaasan paikallisosaston

10-vuotisjuhla 16.9.

Tutustuminen Strömsöhön klo 16 ja illanvietto Villa Granvikissa, Vaasassa

Kansainvälinen

kääntäjienpäivä 29.9.

Tampereen yliopisto, Päättalo D
Luentosali D10a

SKTL:n juhlarahaston

stipendien haku

1.10.–31.10.

Turun kirjamesut 6.–8.10.

Turun messukeskus

Suomalais-ruotsalainen

kääntäjäseminaari

12.–13.10.

Vaasa Academill

Helsingin kirjamesut

26.–29.10.

Helsingin Messukeskus

Pohjoismainen SLAM!

konferenssi 15.9.2018

Kööpenhaminassa

Seuraava Kääntäjä-

lehti ilmestyy 3.11.

Aineistopäivä 13.10.

SKTL:n sääntömääräinen

syyskokous 25.11.

Tieteiden talo, Helsinki

klo 14

SKTL:n pikkujoulut 25.11.

Holiday Bar, Helsinki

klo 17.30

Tulevaisuudenuskoa ja karua todellisuutta maailmankongressissa

© Heikki Karjalainen

© Pia von Essen

FIT:n uusi puheenjohtaja Kevin Quirk (vas.) sekä SKTL:n puheenjohtaja Heikki Karjalainen.

FIT:n 21. sääntömääräinen jäsenkokous ja kongressi järjestettiin elokuun alussa Australian Brisbanessa. Kongressissa oli mukana paljon ihmisiä Suomesta niin osallistujina kuin esitelmien ja posterienkin esittäjinä. Tämä oli ensimmäinen FIT:n kongressi, jossa oli järjestetty myös viittomakielen, tässä tapauksessa australialaisen auslanin, tulkkaus. Lisäksi pääsalissa oli englanti-ranska-englanti-simultaanitulkkaus.

Kongressin teema oli *Disruption and diversification*, ja tuota sanaparia käsiteltiin monessa esitelmässä, sillä sanat ja teema ovat kovin monitulkintaisia. Kyse on alan murroksesta monessa mielessä ja toisaalta alan monimuotoistumisesta. Kongressi oli varsin mittava, sillä osallistujia oli yli 600 ja parhaimmillaan yhtäaikaista rinnakkaisessioita oli meneillään jopa kymmenessä eri salissa. Esitelmöitsijät olivat niin käännöstieteen tutkijoita kuin aivan käytännön työn tekijöitäkin.

Kirjallisuuden kääntämisen esitelmiä oli toivottu enemmän kuin mitä niitä on aiemmin ollut, ja niinpä nyt olikin saatu kokoon yksi kokonaan kirjallisuuden kääntämiseen keskittynyt ohjelmalinja. Toinen selvä teemaattinen linja muodostui viittomakielen tulkkauksen ympärille. Kaikkein eniten esitelmiä taisi kuitenkin olla asioimistulkkauksen tiimoilta, minkä lisäksi yleisiä teemoja olivat käännösalan liiketoimintakäytännöt ja digitalisoituminen. Kongressin yhteydessä oli tietysti myös näytteilleasettajia, joiden joukossa oli tällä kertaa isojen käännöstoimistojen ja käännösohjelmistovalmistajien lisäksi paljon australialaisia korkeakouluja ja muita kansallisia alan toimijoita.

Aboriginaaliasiat olivat esillä useissa yhteyksissä, avajaisseremoniasta omiin esitelmiin. Useimmat puheenvuorot aloitettiin toteamuksella, jossa tunnustettiin kokouspaikka alueella aiemmin asuneen aboriginaa-

Maailmankongressin yhteydessä jaettiin myös FIT:n myöntämät palkinnot:

- Prix Astrid Lindgren: **Francesca Novajra**
- FIT Prize for interpreting excellence: **Zoi Resta**
- Prize for Outstanding Translation of Literature: **Martin Pollack**
- FIT Prize for Excellence in Scientific and Technical Translation: **Juraj Sebesta**, PhD
- Aurora Borealis Prize for Translation of Non-Fiction Literature: **Kevin McNeil Windle**
- FIT Prize for Best Periodical: The ATA Chronicle
- FIT Prize for Best Website: <http://www.bdue.de> Germany / Allemagne
- Karel Capek Medal: **Gyorgy Buda**

SKTL:n jäsen

Laura Ekberg voitti maailmankongressissa posteripalkinnon posterillaan *Code-switching in the Finnish Translations of Anglophone Caribbean Fiction*.

liheimon perinteiseksi maaksi. ”We acknowledge the traditional owners of the land and past and present elders.” Avajaisten jälkeen Australian Pohjoisterritorion osavaltioillisen aboriginaalikielten tulkkauspalvelun johtaja **Colleen Rosas** ja kolme tulkkiä kertoivat työstään.

Ensimmäinen varsinainen plenaaripuhuja oli käännöstieteilijä **Anthony Pym**, jonka aiheena oli ”Kääntäjät tekevät paljon muutakin kuin kääntävät”. Toisena kongressipäivänä puhui viittomakielen tulkki ja tutkija **Jemima Napier** Herriot-Watt-yliopistosta. Päivän toinen plenaaripuhuja oli lääkäri ja terveystieteiden tutkija **Glenn Flores**, joka oli seurannut melkoista määrää potilastapauksia terveydenhuollossa ja sairaanhoidossa Yhdysvalloissa ja esitti tilastotietoja siitä, kuinka

Maailmankongressissa valittiin FIT:n hallitus vuosille 2017–2020: Puheenjohtaja **Kevin Quirk** mikrofonin varressa (NFF, Norja); vara-pjt **Alison Rodriguez** (NZSTI, Uusi-Seelanti), **Alan Melby** (ATA, USA) ja **Reina de Bettendorf** (APTI, Panama); pääsihteeri **Réal Paquette** (OTTIAQ, Kanada); rahastonhoitaja **Sandra Bertolini** (AITI, Italia); hallituksen jäsenet **Eleanor Cornelius** (SATI, Etelä-Afrikka), **Iwan Davies** (ITI, Iso-Britannia), **Olga Jegorova** (UTR, Venäjä), **Pia von Essen** (SKTL, Suomi), **Iris Gretchen Gonzalez** (ACTI, Kuuba), **Reiner Heard** (ATICOM, Saksa), **Alexandra Jantscher-Karlhuber** (UNIVERSITAS, Itävalta), **Alejandra Jorge** (AATI, Argentiina), **Joong-Chol Kwak** (KATI, Etelä-Korea), **Marta Morros** (APTIC, Espanja) ja **Pin Yang** (TAC, Kiina). Kaikkia hallituksen jäseniä ei valitettavasti tavoitettu samaan kuvaan. (Lähde: www.fit-ift.org) Kuva: Heikki Karjalainen

käännökset ja tulkkaus voivat aivan kirjaimellisesti olla elämän ja kuoleman kysymyksiä.

Kongressin kolmannen päivän aloitti vahvasti antropologi ja toimittaja **Sarah Kendzior**, joka on tullut tunnetuksi muun muassa **Donald Trumpin** kampanjaa seuranneena ja kritisoineena toimittajana sekä kansalaisaktivistina. Hän puhui internetin mahdollisuuksista ja rajoituksista kansalaisaktivismille sekä kielivalintojen ja -vaikeuksien vaikutuksista.

Viimeisen plenaariesitelmän piti käännöstieteilijä **Michael Cronin**. Hän puhui varsin rönsyilevästi ja filosofisesti muun muassa siitä, kuinka ilmastonmuutos ja muut globaalit uhat vaativat eräänlaista käännös- ja tulkkaustyötä ihmisten ja ”objektien” välillä, kääntämisen merkityksestä toisaalta yhdistävänä tekijänä (käännökset englantiin päin) ja toisaalta monimuotoistavana sekä siitä, kuinka kieltä voi pitää samanlaisena yhteisenä eikä kenenkään omistamana asiana kuin ilmaa ja vettä ja kuinka sitä, mitä kukaan ei omista, ei aina huomata vaalia vaan saastutetaan (monessakin mielessä), jolloin hyvä kielenkäyttö ja kielen vaaliminen voidaan nähdä yhtenä yhteisen hyvän kestävän käytön ja kehityksen muotona.

Kaiken kaikkiaan kongressi oli oikein antoisa kokemus, ja kaikki käytännön asiat toimivat hyvin. Suositelen kaikille kääntäjille ja tulkeille lähtemistä omasta kammioistaan tai tulkkausympyröistään silloin tällöin kuuntelemaan, mitä muilla käytännön työn tekijöillä ja alan tutkijoilla on kerrottavanaan. Käytännön vinkit, kokemusten vertailu, työn tekemisen tueksi tutkimuksista saatavat kovat faktat sekä lukuisat mahdollisuudet niin vapaamuotoiseen kollegoiden kanssa jutusteluun kuin työn kannalta merkittävään verkostoitumiseen ovat tärkeitä tapoja ylläpitää ja kehittää ammattitaitoaan ja menestymismahdollisuuksiaan kiehtovalla alallamme.

Vuoden 2020 FIT:n kongressia Kuuban Varaderoossa odotellessa olisi hyvä, jos yhä useampi SKTL:n jäsen osallistuisi vuosittaisiin kotimaisiin tapahtumiin, kuten kansainvälisen kääntäjienpäivän tapahtumaan, jota vietetään syyskuun 30. päivän tienoilla, sekä Kääntämisen ja tulkkauksen KäTu-symposiumeihin, joita SKTL:n V

jaosto järjestää yhdessä alan koulutusta antavien yliopistojen kanssa.

Tavataan siis viimeistään Tampereella 29.9. kansainvälisen kääntäjienpäivän tilaisuudessa sekä Turussa ensi keväänä 13.–14.4.2018.

Pia von Essen kirjoittaa plenaariluentojen sisällöstä Kääntäjä+-verkkolehdessä SKTL:n sivuilla: www.sktl.fi/kaantajaplus

FIT eli Fédération Internationale des Traducteurs

- kääntäjien, tulkkien ja terminologien yhdistysten maailmanlaajuinen kattojärjestö
- perustettu 1953
- noin 130 jäsenjärjestöä
- edustaa lähes 100 000:ta kääntäjää, tulkkia ja terminologia
- yksi palkattu työntekijä, kaikki muu työ vapaaehtois-pohjalta
- sääntömääräinen kokous joka 3. vuosi kongressin yhteydessä
- viralliset kielet englanti ja ranska
- pyrkii vaikuttamaan alan kehitykseen mm. YK:n eri organisaatioiden, kuten koulutus- ja kulttuurialan järjestö Unescon ja immateriaalioikeuksia käsittelevän WIPO:n kautta
- tärkeä askel FIT:n työssä saavutettiin viime keväänä, kun kansainvälinen kääntäjienpäivä 30.9. julistettiin YK:n viralliseksi teemapäiväksi.
- tekee yhteistyötä mm. viittomakielen tulkkien maailmanjärjestön WASLIn, kaunokirjallisuuden kääntäjien järjestön CEATL:n sekä kirjallijoiden järjestön PEN:n kanssa
- laatii kannanottoja, joihin jäsenjärjestöt ja yksittäiset jäsenet voivat tukeutua omassa toiminnassaan
- toimittaa kansainvälistä Babel-julkaisua joka toinen kuukausi
- toimittaa sähköistä Translatio-uutiskirjettä
- jakaa arvostettuja palkintoja mm. harvemmin muuten palkituille alamme toimijoille, kuten teknisille kääntäjille, tulkeille ja lastenkirjallisuuden kääntäjille.

Pia von Essen valittiin maailmanjärjestö FIT:n hallitukseen

Kääntäjiä, tulkkeja ja terminologeja edustavan maailmanjärjestö FIT:n (Fédération Internationale des Traducteurs / International Federation of Translators) jäsenkokous pidettiin Australian Brisbanessa 1.–2.8. Suomen valtuuskuntaan kuuluivat SKTL:n puheenjohtaja **Heikki Karjalainen** ja hallituksen jäsen **Pia von Essen**, joka myös valittiin FIT:n hallitukseen eli Counciliin seuraavaksi kolmivuotiskaudeksi. Pia on SKTL:n hallituksen jäsen, tamperelainen tulkki, kääntäjä ja osuuskuntayrittäjä. Kokoukseen osallistui myös SKTL:ää viime hallituskaudella edustanut **Eva Malkki**. Jäsenkokous kesti kaksi päivää.

Mitkä olivat kokouksen keskeisimmät aiheet ja vaikuttavatko ne jotenkin SKTL:n asemaan FIT:ssä, Pia?

Kyse on tyypillisestä sääntömääräisestä kokouksesta, jossa kuullaan ja hyväksytään raportteja edelliseltä toimikaudelta, eli mitään suuria linjamuutoksia ei tehty eikä mitään varsinaisesti uusia asioita käsitelty. Kokouksessa keskusteltiin jonkin verran viime talvena tapahtuneesta poikkeuksellisesta pääsihteerin erottamisesta ja siihen liittyvistä kiistoista, mutta kaikilla tuntui kuitenkin olevan halu mennä yhteisymmärryksessä eteenpäin. FIT:n sääntöjen päivitys oli yksi eniten aikaa vieneistä kokouksen asioista, mutta mitään kovin merkittäviä muutoksia ei lopulta tehty. Uuden hallituksen valinta sekä seuraavan kokouksen järjestäjän ja samalla pitopaikan valinta ovat tärkeimmät tehtävät. Tärkeää olivat myös julkistetut ja työn alla olevat yhteistyökuviot FIT:n ja WASLI:n (maailman viittomakielten tulkkien liiton), FIT:n ja WIPO:n (YK:n immateriaalioikeuksien järjestön), FIT:n ja CEATL:n (nimeltään eurooppalaisen, mutta maailmanlaajuisesti toimivan kaunokirjallisuuden kääntäjien järjestön) sekä FIT:n ja PEN:n (maailman kirjailijajärjestön) välillä. SKTL:n asema FIT:ssä pysyi ennallaan, hallituksessa oli edelliskaudella yksi suomalainen jäsen ja niin on jatkossakin.

Mitä odotat FIT:n hallitustyöskentelyltä? Miten näet, että maailmanjärjestöä voisi tehdä paremmin tunnetuksi jäsenliitoille ja SKTL:n jäsenille?

Hallituksessa on 17 jäsentä kaikkialta maailmasta, joten esiin tulee takuulla monenlaisia näkemyksiä alustamme ja erilaisia käytäntöjä eri puolilta maailmaa. Odotan siis mielenkiinnolla, mitä kaikkea voin oppia. Tavanomaisen hallitustyöskentelyn lisäksi jokainen jäsen osallistuu vähintään yhteen komiteaan tai työryhmään, joten vuodesta tulee varmasti myös työntäyteisiä.

Uudelle hallitukselle annettiin tehtäväksi tuottaa ensi töikseen uusi strateginen asiakirja FIT:lle työnsä tueksi ja saavutusten vertailukohdaksi kolmen vuoden kuluttua, joten linjauksia aletaan varmasti piankin käsitellä hallituksen kesken.

Toivon, että voin osaltani lisätä tiedotusta FIT:n ja SKTL:n välillä. Puheenjohtaja **Kevin Quirk** nosti myös heti hallituksen ensimmäisessä kokouksessa esiin sen, että tiedotustyötä on tehtävä sekä FIT:n yleisen näkemyksen ja vaikuttavuuden eteen että jäsenjärjestöjen ja niiden yksittäisten jäsenten suuntaan. Esimerkiksi FIT:n verkkosivusto on uudistettava, ja omissa ajatuksissani on kirjoittaa hallituksen kokouksista aina lyhyt tiedote välitettäväksi SKTL:n jäsenille.

FIT:n seuraava jäsenkokous ja kongressi järjestetään Kuubassa joulukuussa 2020.

Pia von Essen ja Heikki Karjalainen jäsenkokouksessa. Kuva: Eva Malkki

Tulotasotutkimuksesta apua hinnoitteluun

SKTL teetti Wicon Oy:llä koko jäsenistöä koskevan tulotasotutkimuksen. Tutkimus toteutettiin internet-kyselynä kesä-heinäkuun aikana. Kysely oli laajin koskaan toteutettu jäsenkysely, jossa oli sekä yhteiset osiot kaikille vastaajille että omat osiot jokaiselle jaostolle. Yhteisessä osiossa käytiin läpi jäsenistön taustatiedot ja kokonaisansiot. Jaostojen omissa osioissa kysyttiin, mitä ja miten jäsenet laskuttavat asiakkaitaan. Näistä laskutustiedoista toivotaan olevan apua niille jäsenille, jotka aloittavat uraansa tai miettivät oikeaa hintatasoa.

Kaiken kaikkiaan jäsenistö vastaili aktiivisesti kyselyyn ja tietoa saatiin todella paljon. Kiitos kaikille vastaajille ja onnittelut arvonneen voittajalle!

Tutkimuksen taustaa

Kysely lähetettiin 1700 jäsenelle, ja siihen saatiin 421 vastausta. Vastausprosentti oli siis 24,8, mikä on kohutuullinen ottaen huomioon ajankohdan ja kyselyn pituuden. Vastaajien sukupuolijakauma oli 20/80 % naisten hyväksi, ja suurin osa vastaajista oli 40–60-vuotiaita. Alle 30 vuotiaita oli todella vähän, alle 5 % vastaajista. Pääkaupunkiseudulla oli iäkkäämpiä kääntäjiä ja tulkkeja, kun taas ulkomailta vastasi selvästi enemmän alle 30-vuotiaita. Puolet kotimaan vastaajista tuli pk-seudulta.

Vastaajista 34 % on toiminut alalla yli 20 vuotta. Keskimäärin alalla on oltu 4,5 vuotta. Päätoimisesti käännösten tulkkausalan töitä teki 76,5 % vastaajista, sivutoimisesti 16,6 % ja lopuista vastaajista pääosa oli eläkeläisiä. Päätoimisista suurin osa eli 181 oli yrittäjiä, 57 freelancereita ja 76 työnantajan palveluksessa.

Asiatekstinkääntäjät

Hintatietoja ilmoittaneista asiatekstinkääntäjistä 36 % käänsi englannista suomeen, 22 % suomesta englantiin. Seuraavaksi suurin ryhmä olivat suomen ja ruotsin vä-

lillä kääntävät, yhteensä 11 %, kun molemmat suunnat otetaan huomioon. Seuraavana järjestyksessä tulivat saksa, venäjä ja ranska suomen ollessa kieliparin toinen kieli. Lisäksi ilmoitettiin joukko muita kieliä, joiden kielikohtaiseksi prosenttiosuudeksi tässä tutkimuksessa jäi 2 tai vähemmän.

Kyselyn teknisistä ominaisuuksista johtuen monet olivat vastanneet hintatiedusteluihin valitsematta kieliparia. Tarkimmat hintatiedot saatiin kielipareissa englanti-suomi ja suomi-englanti.

Suurin osa vastaajista käytti joko sana- tai tuntiveloitusta, ja vasta kolmanneksi yleisin oli sivuveloitus (sivusis. 1560 merkkipaikkaa). Enimmäkseen aikaveloitusta käytettiin toisen henkilön tekemän käännöksen tarkastamisessa tai oikoluvussa. Odotetusti hinnoissa oli jonkin verran eroa sen perusteella, oliko tilaaja ns. suora asiakas vai toimisto.

Taulukossa on esitetty suuntaa-antavat esimerkit hie-
man yksinkertaistettuina. Kaikki hinnat on ilmoitettu euroina, kahden desimaalin tarkkuudella hintahaitarin ääripäinä. Lisäksi kustakin hintakategoriasta on laskettu hintojen keskiarvo. Toimistoilla tarkoitetaan tässä yksittäisen kääntäjän alihankkijana tekemiä töitä, olipa toimeksiantajana käännöstoimisto tai esimerkiksi viestintä- tai markkinointialan yritys. Tarkemmat tulokset julkaistaan SKTL:n verkkosivulla.

Merkille pantavaa oli, että kun suomen parina oli ruotsi, saksa tai ranska, hajonta oli pienempää kuin englannin ja suomen välisissä käännöksissä. Tämä todentui siten, että alimmat ilmoitetut hinnat, varsinkin sivuhintojen osalta, olivat selvästi korkeammat.

Auktorisoituja käännöksiä teki vastanneista 21 % ja heistä yli puolet laskutti niistä enemmän kuin muista

	Sanahinnat suorilta asiakkailta	Sanahinnat toimistoilta	Sivuhinnat suorilta asiakkailta	Sivuhinnat toimistoilta
Englanti-suomi	0,10–0,45, ka. 0,20 / M 0,15	0,08–0,25, ka. 0,13 / M 0,12	35,00–67,00, ka. 49,67	30,00–64,00, ka. 42,77 / M 50,00
Suomi-englanti	0,10–0,46, ka. 0,21 / M 0,20	0,08–0,35, ka. 0,14 / M 0,14	30,00–70,20, ka. 49,87	37,00–64,00, ka. 45,38 / M 47,50
Ei kielivalintaa	0,08–0,30, ka. 0,18 / M 0,20	0,08–0,93, ka. 0,14 / M 0,12	24,90–70,00, ka. 47,78 / M 50,00	17,00–60,00, ka. 38,61 / M 40,00

töistään. Osa ilmoitti lisälaskutuksen perusteeksi leimaamisen, jotkut korottivat sanahintaa.

Alennuksista ja lisistä kerromme SKTL:n verkkosivulla.

Kirjallisuuden kääntäjät

Kirjallisuuden kääntäjillä aikuisten proosa ja tietokirjallisuus olivat eniten käännettyt aihealueet. Yleisin veloitusperuste oli 1000 merkkiä, jota käytti noin 80 prosenttia vastaajista. 1000 merkin veloitusperuste oli alimmillaan 9—11 euroa, ylimmillään 60 euroa lasten ja nuorten proosassa sekä tietokirjallisuudessa. Aikuisten proosan ylin hinta oli 19 euroa. Useimmiten veloitus oli 13 euroa. Könttäsommassa oli laaja hajonta riippuen kirjallisuuden lajista. Runoista sai 50 euroa kun taas aikuisten proosasta ja tietokirjallisuudesta ylimmillään jopa 10—20 000 euroa. E-kirjakorvaukset olivat keskimäärin 75—100 euroa, äänikirjakorvaukset keskimäärin yli 2 000 euroa.

Muita kustantajan tilaamia palveluita olivat kirjan mainostamiseen liittyvät palvelut, tiedotteiden kääntäminen ja puhujapalkkiot. Matkat korvattiin tarvittaessa.

Av-kääntäjät

Av-kääntäjistä noin puolet kuuluivat Yhtyneet-sopimuksen piiriin. Veloitusperusteista yleisimmin käytettiin seuraavia: poimintalisä korvakuulolta poimittaessa, ohjelmaminnuutti, liuska ja tekstityksen ajastaminen. Tekijänoikeuskorvausta töistään sai 70 % vastanneista, mutta osalla oikeudet olivat siirtyneet käännöstoimistolle tai niitä ei ollut haettu. Yli puolet hinnoitteli yk-

kös- ja kakkoskäännökset eri lailla. Ilmoitetut hinnat koskevat ohjelmaminnuutteja. Ykköskäännösten vaihteluväli oli 5 ja 10 euron välillä. Kakkoskäännöksissä se oli 3—9 euroa, kun taas dubbauskäännöksen hinnaksi yksi vastaaja ilmoitti 10 euroa. Suorilta asiakkailta ja toimistoilta veloittavissa hinnoissa oli suuria vaihteluita kaikissa veloitusperusteissa. Esim. poimintalisä korvakuulolla poimittaessa vaihteli 5 ja 50 euron välillä. Vastaajamäärät tosin olivat pieniä, joten yksittäiset vastaukset korostuvat.

Tulkit

Tulkeista 90 % ilmoitti hinnoittelun olevan sama kieliparista ja -suunnista riippumatta. Tulkkauksen valmistuminen sisältyi lähes kaikilla palkkioon eikä siitä saanut erillistä korvausta. Asiakasjako toimistoihin tai suoriin asiakkaisiin tai molempiin meni tasaisesti – kaikkia oli noin yksi kolmasosa.

Konferenssitulkeista suurin osa veloittaa päiväperusteella. Suurin osa konferenssitulkeista sai matkakulut, majoituskustannukset tai päivärahat toimeksiannoitetaan. Asioimistulkeista ja oikeustulkeista lähes kaikki käyttävät tuntihintaa veloitusperusteena. Heillä työpäivän pituus ja tulkkaustuntien määrä per päivä olivat pidemmät kuin konferenssitulkeilla. Kaikki vastaajat kertoivat saavansa matkakulut, mutta vain puolet saa majoituskustannuksia ja viidennes päivärahoja. Asioimistulkit tulkkasivat yleensä yksin, mutta joskus oikeudenistuntoon tarvittiin pari, jos tulkattavia oli 2–3. Kuluja suorilta asiakkailta veloitettiin hieman enemmän kuin toimistoilta.

	Hinnat suorilta asiakkailta (euroina)	Hinnat toimistoilta (euroina)
Konferenssitulkit, läsnäolotulkkaukset, päiväveloitus	350—1 000, yleisin 750	500—800, yleisin 650
Konferenssit, etätulkkaukset, päiväveloitus	560—950	560—750
Asioimistulkit, läsnäolotulkkaukset, tuntiveloitus	30—100, yleisin 50	30—80
Asioimistulkit, tuntiveloitus, etätulkkaukset	20—80	20—80
Oikeustulkit, läsnäolotulkkaukset, tuntiveloitus	50—185	35—110
Oikeustulkit, tuntiveloitus, etätulkkaukset	50—80	35—60

Johanna Sinisalo kirjailijan ja kääntäjän yhteistyöstä

Helsingissä 9.–13. elokuuta järjestetyn 75. Worldcon-konferenssin kunniavieraana toiminut **Johanna Sinisalo** on suomalainen kirjailija, jonka teoksia on käännetty lähes 20 kielelle. Puhuimme hänen kanssaan käännöksistä ja käännösprosessista kirjailijan näkökulmasta.

Miten paljon olet tekemisissä kirjojesi käännösten kanssa?
Englannin kielen käännöksissä minulla on todella iso rooli, jota olen itse toivonut ja joka minulle on myös annettu. Passiivinen englantini on hyvin vahva, osaan englantia passiivisesti huomattavasti paremmin kuin puhun. Olen lukenut pikkutyöstä asti nimenomaan oman alani kirjallisuutta englanniksi ja sen takia katson, että minulla on lihaksia myös vähän analysoida ja ehkä kritisoidakin käännöksiä – varsinkin tilanteissa, joissa kääntäjä ei ole välttämättä tietoinen kaikista

suomen kielen ja kulttuurin erityispiirteistä. Käyn siis englanninkieliset käännökset käytännöllisesti katsoen sanatarkasti läpi. Mutta kaikkien muiden kielten kanssa joudun antamaan huomattavia määriä vastuuta kääntäjälle, ymmärrän esimerkiksi ruotsia hyvin, mutta en pysty arvioimaan käännöksen laatua.

Koska suomen kielessä ei ole sukupuolittavaa persoonapronominia, niin saatan antaa vain *hän*-sanalla kuvattun henkilön sukupuolesta etukäteen tiedon kääntäjälle ja muutenkin antaa osviittaa sellaisiin kohtiin, joiden tiedän olevan vaikeita kääntää. Kaikki tämä kuitenkin edellyttää, että kääntäjän kanssa on luotu yhteys. Näinhän ei aina edes tapahdu. Se on aika kiusallista ja surullistakin, kun tiedän, että kirjani on käännetty tietyille kielille, eikä kääntäjä ole ottanut missään vaiheessa minkäänlaista yhteyttä. Aina kun kirjojeni käännösoikeudet myydään, pyydän agenttiani välittämään kustantamon edustajalle terveiset, että olen hyvin halukas keskustelemaan sähköpostitse kaikesta käännökseen liittyvästä. Tiedän että kirjoissani on hankalia kohtia, koska kaikki yhteyttä ottaneet kääntäjät tuntuvat kyselevän nimenomaan niistä. Silloin tulee mieleen, että ehkä nämä muutkin kääntäjät olisivat tarvinneet jotain uskonvahvistusta. Arvostan aivan loputtomasti kääntäjiä, jotka jaksavat nähdä vaivan tarkistaakseen ja kysyä asioita kirjailijalta.

Toivoisitko kääntäjien ottavan herkemmin yhteyttä alkutekstin kirjoittajaan?

Tiedän, että osa kääntäjistä kokee, että kirjailija on ylhäinen olento, jota ei saisi häiritä tällaisilla maallisilla asioilla ollenkaan. Päinvastoin! Toki kääntäjillä on tiedonhakuverkostonsa, mutta olen kuitenkin oman käännettävän kirjani paras asiantuntija. En ole koskaan kokenut loukkaavaksi tai mitenkään turhaksi sitä, että kysytään aivan pikkuasioitakin. Kääntäjät löytävät usein vielä pieniä logiikkavirheitä tai kömpelyyksiä – kun he eivät esimerkiksi ymmärrä virkettä oikein, olen usein joutunut toteamaan, että alkutekstin ilmaisu on tosiaankin tuossa kohdassa ollut huonosti muotoiltu. Kääntäjän tekemä lähiluku on niin tarkkaa, että senkin takia yhteistyö on minulle tavattoman arvokasta. Eräs kirjailijakollegani onkin todennut, ettei kukaan muu tunne kirjaa yhtä hyvin kuin sen kääntäjä.

Jotkut kääntäjät ovat todella kiinnostuneita ratkomaan ongelmallisia kohtia – kuten sanaleikkejä, jotka tuntuvat ensin mahdolltomilta kääntää – ja haluavat tehdä sen tähden yhteistyössä kirjailijan kanssa. Ja sitten taas on niitä, jotka selittävät asian alaviitteessä. Alaviite on mielestäni kerta kaikkiaan kauhea ratkaisu, koska se katkaisee tekstin lukemisen ja pudottaa lukijan immersioista. Tämänkin takia haluaisin keskustella ongelmista kääntäjän kanssa ja miettiä yhdessä luovaa ratkaisua. Olen valmis antamaan kääntäjälle aika paljon vapauksia, jotta hän pystyy tuottamaan toiseen kulttuuriin haluamani merkitykset edes jollakin tavalla. Joustavuudella saadaan aikaan paras mahdollinen lopputulos.

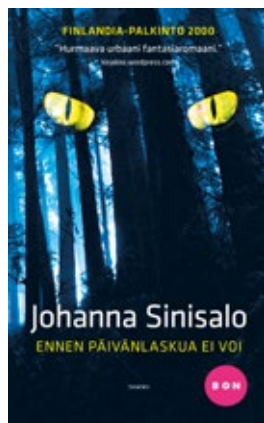
Esimerkki erittäin älykkästä ja luovasta kääntämisestä on *Ennen päivänlaskua ei voi* -teoksestani, jonka ranskaksi kääntänyt **Anne Colin du Terrail** kysyi minulta, mitä tehdä kirjassa esiintyvän eläinlääkäri Jori Hämäläisen nimen kanssa. Kirjani on paralleeli *Pessi ja Illusia* -teokselle, jossa esiintyy Ristilukki-hahmo. Teoksessa Hämäläinen änkyttää ja koska tulee sanoneeksi nimensä usein ”Hämä-hämä-hämäläinen”, hänen lempinimekseen on tullut Tohtori Spiderman. Hämähäkkiviittauksessa ovat eri kääntäjät tietenkin tehneet erilaisia ratkaisuja, mutta Anne paneutui tosisaan siihen. Hän lähetti minulle sähköpostia ja kysyi, onko Hämäläinen-nimen säilyttäminen tärkeää. Kun kerroin, että ainoa syy oli saada aikaan viittaus hämähäkkiin, Anne ehdotti nimen vaihtamista ranskannoksessa kokonaan toiseksi: hahmon nimeksi tulisi Petteri Parkkonen. Hetken aikaa mietittyäni tajusin, että nimi viittaa suoraan sarjakuvahahmo Hämähäkkimiehen siviiliniemeen, joka on Peter Parker. Mielestäni tämä on kertakaikkiaan kääntämistaidetta parhaimmillaan!

Olet työskennellyt erityisen tiiviisti yhteistyössä englannintajiesi kanssa. Minkälainen prosessi on kyseessä?

Kiinnitän paljon huomiota englantiin siksin, että se on kieli, jolla ulkomaiset kustantajat pääsääntöisesti teokseni lukevat. Eli kun englanninnos on kunnossa, se auttaa muidenkin kielialueiden suhteen maailmalla. Olen tavattoman iloinen siitä, että minulla on ollut etuoikeus toimia juuri anglosaksisten kääntäjien kanssa tiiviissä yhteistyössä. Esikoisteokseni *Ennen päivänlaskua ei voi* kääntäneen **Herbert Lomasin** kanssa olin vielä hieman arka kommunikaatiossamme, mutta seuraavasta englanninnoksesta eli *Linnunaivoista* lähtien olen toiminut tiiviissä yhteistyössä kääntäjien kanssa. Sekä **David Hackstonin** että **Lola Rogersin** kanssa on ol-

© Teos

© Tammi

lut mielestäni todella toimiva suhde. Davidin kanssa prosessi oli äärimmäisen helppo, koska hän asui Suomessa. Tapasimme kasvokkain ja kävimme teosta läpi niin, että näytin käsikirjoituksesta kohdat, joista halusin keskustella. Useimmiten löysimme jo siinä keskustellessamme ratkaisun, ja David merkitsi sen samantien käännoškäsikirjoitukseen. Lola taas asuu Yhdysvalloissa ja saa kommentit sähköpostitse, merkittyinä korostusvärillä ja marginaalikommenteilla, mikä on prosessina paljon työlämpi. Toisaalta näin hän saa kommentit kirjallisessa muodossa, ja pystyy tarvittaessa palaamaan niihin, jos ongelma vaatii vaatii lisää miettimistä.

Onko jotain erityisiä kysymyksiä, joita kääntäjiltä on tullut ja jotka ovat jääneet mieleen?

Esimerkiksi *Ennen päivänlaskua ei voi* -teoksessa on lemmensuhde, jonka toinen osapuoli kokee olevansa hiukan hyväksikäytetty. Kun hän saa sitten partneriltaan suudelman, hän kommentoi sitä sanomalla: ”Luusuudelma koiralle.” Aivan jokainen kääntäjä, joka on ollut minuun yhteydessä, on kysynyt, mitä sillä tarkoitan. Olen sitten kertonut, että suudelma on armopala, kuin luo, joka heitetään koiralle. Varmaan moni on tuon osannut päätelläkin, mutta mielestäni on todella fiksua, että kääntäjät tarkistavat, ovatko ymmärtäneet oikein. Olen usein miettinyt, mitäköhän tuossa kohdassa mahtaa olla niillä kielialueilla, joilta kyselyjä ei ole tullut.

Tuleeko mieleen mitään erityisiä terveisiä kääntäjille?

Ottakaa yhteyttä! Jos kirjailija ei ole etukäteen jotakin kautta antanut lupaa lähestyä, esimerkiksi agentin tai kustantamon kautta voi kysyä yhteystietoja ja sitä, voiko kirjailijaa häiritä muutamalla kysymyksellä. Kyllä he sitten kertovat, jos tietävät että kyseinen kirjailija on hyvin yksityisyyttään varjeleva henkilö tai muuten vain haluaa kääntäjän itse tekevän omat ratkaisunsa.

Teksti ja kuvat: Martta Ponto

Haastatteli on Kääntäjä-lehden avustaja.

”Kirjailijakollegani onkin todennut, ettei kukaan muu tunne kirjaa yhtä hyvin kuin sen kääntäjä.”

Kääntäminen Worldconissa

Kääntäminen oli näkyvillä scifi- ja fantasiatapahtuma Worldconissa. Helsinki Science Fiction Seura jakoi Tähtifantasia-palkinnon parhaasta vuonna 2016 suomeksi ilmestyneestä käännösfantasiakirjasta **Kazuo Ishiguron** romaanille *Haudattu jättiläinen*, jonka on suomentanut **Helene Bützow**.

Worldconin ohjelmasta löytyi melkein joka päivälle useita käännoisasiheisiä paneelikeskusteluja ja luentoja. Paneelien keskustelijat olivat kääntäjiä, kirjailijoita, kustannustoimittajia ja lukijoita, joten käännoksiä pohdittiin monesta näkökulmasta. Käännosalaa hyvin tuntevalle paneelikeskusteluissa tai luennoilla ei välttämättä tullut eteen kovinkaan uusia tai yllättäviä asioita, mutta luennoilla oli silti ammattikäntäjiä yleisössä. Yleisö ei kuitenkaan koostunut pelkistä käntäjistä: Osa kuulijoina oli tullut kuuntelemaan lempikäntäjiään, kun taas osalla oli ollut tyhjä paikka aikataulussaan ja käntäisasiheiset paneelit olivat kuulostaneet kiinnostavilta.

Kääntäjien palkkaus ja epärealistiset aikarajoitteet tulivat esiin useammassa keskustelussa, jolloin myös yleisössä olleet lukijat saivat toivottavasti hieman realistisemman kuvan käntämisestä. Kaiken kaikkiaan oli mielenkiintoista nähdä, miten käntämisestä perusasioita esiteltiin ja selitettiin laajemmalle yleisölle. Useissa paneelissa päädyttiin pohtimaan esimerkiksi nimistä ja pronomineista johtuvia käntösongelmia. Lisäksi käntäjän huomautuksia ja alaviitteitä ruodittiin monesta näkökulmasta. Ohjelmistossa oli esillä myös konekäntäminen, jonka potentiaalia kaunokirjallisuuden käntämisessä pohdittiin konekäntöasiantuntijan ja käntäjien kesken. Scifi- ja fantasia-genreistä löytyville käntöskukkasille naureskeltiin, mutta paneelin ammat-

tikäntäjät toivat lopuksi esiin muun muassa av-käntäjien palkkiotilanteen, työolot ja muut käntösalan ongelmat.

Teksti ja kuvat: Martta Ponto

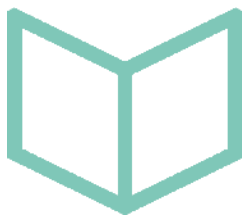
Kirjoittaja on Kääntäjä-lehden avustaja.

Sanastosta päivää, sinulle olisi luvassa korvauksia

Kirjallisuuden kääntäjä tekee teoksen kirjoittajan lailla luovaa työtä. Siitä kuuluu kääntäjälle korvaus. Me Sanastossa pyrimme huolehtimaan, että kaikki kirjallisuuden tekijät saavat korvauksen teoksensa jälkikäytöstä.

"...Turner käänsi katseensa ja päätti kovettaa mielensä. Jos aikoi selviytyä, oli tarkkailtava taivasta. Hän oli vain niin väsyksissä, että se pääsi aina välillä unohtumaan. Ja nyt oli jo niin kuumakin. Jotkut miehistä päästivät manttelinsa putoamaan..."

Tällä hetkellä Sanasto edustaa jo yli 7 500 kirjailijaa ja kääntäjää. Joka vuosi yli 90 % heistä saa tekijänoikeuskorvauksia.

Meidän tavoitteenamme Sanastossa on pitää huolta siitä, että tekijänoikeuslainsäädäntö suojaa kirjallisuuden tekijöiden oikeuksia ja mahdollistaa luovan työn tekemisen ja tällä

työllä elämisen myös tulevaisuudessa.

Lainauskorvauksia maksetaan jälleen joulukuussa

Aiempaa suuremmasta lainauskorvausmäärärahasta (14,2 miljoonaa euroa) jaettavia lainauskorvauksia maksetaan ensimmäisen kerran joulukuussa. Silloin korvauksia suoritetaan ensimmäistä kertaa myös yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen kirjastoista tehdyistä lainoista. Korvaukset perustuvat vuoden 2016 kirjastolainoihin.

Viimeinen päivä muuttuneiden yhteystietojen ja oman teoslistan päivittämiseksi joulukuun tilitystä varten on 3.11.2017. Voit liittyä asiakkaaksi ja päivittää tietosi osoitteessa oma.sanasto.fi.

Kerro Sanastosta myös kääntäjäkollegallesi, jotta hänkin saa ansaitsemansa korvaukset!

Linda Lappalainen

Kirjoittaja on kirjallisuuden tekijänoikeusjärjestö Sanaston viestintäsunnittelija.

Lopetan lukemisen ja kietoudun sanoihin, jotka ovat maallaneet maiseman mieleeni. Hetken ajan minä olen **Robbie Turner** ja kuljen haavoittuneena kohti Dunkerqueta, josta liittoutuneiden joukkoja evakuoidaan Englantiin. **Ian McEwanin** teksti teoksessa *Sovitus* (*Atonement*) on alkuperäisellä kielelläkin vaikuttavaa, mutta se suomen kielen sinfonia, joka tempasi minut tarinaan, on kääntäjä **Juhani Lindholmin** ansiota.

Olen useita kertoja pysähtynyt kesken lukemisen miettimään teoksen käännöstä ja siinä käytettyjä sanoja – sitä, kuinka joku on miettinyt tunteja, ehkä päiviäkin, miten ilmaista juuri kyseisen kohtausten tunne, historiallinen fakta tai tieteellinen termi suomeksi.

Vaikka kääntäjän nimi ei usein komeile etukannessa, kääntäjän työ on ulkomaisen kauno- ja tietokirjallisuuden kannalta lukijalle yhtä merkityksellinen kuin alkuperäisen teoksen kirjoittajankin. Ja tuosta työstä kuuluu kääntäjälle korvaus.

Sanasto on kirjallisuuden tekijöiden asialla

Sanasto kerää ja tilittää tekijänoikeuskorvaukset sellaisesta teosten jälkikäytöstä, josta tekijöiden on usein hankala sopia itse. Teoksen julkaisemisen jälkeen kääntäjällä on oikeus lainauskorvaukseen, jota maksetaan teoksen kirjastolainaamisesta. Lisäksi kääntäjät saavat korvauksia muun muassa runojen tai tekstikatkelmien käytöstä osana uutta julkaisua sekä käännösteosten esittämisestä tv- ja radio-ohjelmissa.

Kääntäjien näkökulmasta merkittävin Sanaston korvauslaji on lainauskorvaus. Tälle vuodelle lainauskorvauksen määrä asettuu arviolta noin 20 senttiin per laina. Lainakohtaisesta korvauksesta teoksen kääntäjille kuuluu 50 prosentin osuus, ja monet kääntäjät saavat vuoden aikana tästä merkittäviä tuloja.

**"Kirjallisuuden tekijä.
Sana kuvaa aktiivista
tekijää, tekstinluojaa,
sanojen oikeaan muotoon
asettelijaa – kirjailijaa tai
kääntäjää."**

”Rehellisyys on voimavara, luotettavuus on arvo, avoimuus on ase”

Vuoden 2017 Uljas Attila -palkinnon saaja **Erja Tenhonen-Lightfoot** korostaa rehellisyyttä ja rohkeutta tulkin työssä ja toteaa, että tulkkius punnitaan myös siinä, miten selviää vastoinkäymisistä.

Suoritettuaan Joensuun yliopistossa kääntämisen ja tulkkaamisen maisterin tutkinnon hän täydensi opintojaan Vaasan yliopistossa, josta hänellä on filosofian lisensiaatin tutkinto soveltavassa kielitieteessä. Lisäksi hän on suorittanut konferenssitulkin tutkinnon Turussa ja opettajan pedagogiset opinnot Helsingin yliopistossa.

Erja Tenhonen-Lightfoot on melkoinen pakkaus. Mit-tavan käytännön tulkkauskokemuksen lisäksi hän on kokenut ja pätevä tulkkauksen opettaja, kouluttaja, tutkija ja tulkkausyrittäjä. Erja toteaa näiden roolien olevan joskus törmäyskurssilla keskenään ja niiden yh-distämisen herättävän joitakin eettisiä kysymyksiä. Hän kuitenkin kokee, että ammatilliset roolit pikemminkin täydentävät ja tukevat toisiaan.

Pitkän työuransa aikana Erja on oppinut, että rehellisyys on voimavara ja luotettavuus on tulkkausmarkkinoilla arvo. Erehdyksiäkin sattuu, mutta oman virheen myöntäminen herättää kuitenkin vastapuolella useimmiten luottamusta.

Tulkin tärkeimmistä ominaisuuksista kysyttäessä Erja vastaa: ”On tärkeää olla fiksu, osata tulkata, olla ammattieettisesti kehittynyt ja hallita tilanne kuin tilanne. On hyvä tulla toimeen erilaisten ihmisten kanssa ristiriitaistenkin rooliodotusten paineessa. Se onnistuu parhaiten, kun itse ymmärtää tulkin vallan ja vastuun ja omien valintojen seuraukset. Tulkin valta ja vastuu edellyttävät tulkilta mm. rehellisyyttä ja rohkeutta.”

Palkintoperusteissa korostuu Erjan merkittävä panos Suomen tulkkausopetukseen. Hän on opettanut tulevia EU-konferenssitulkkeja ja pitänyt perus-, jatko- ja erikoistumistason yliopistokursseja mm. pohjoismaisten kielten tulkeille.

Erja tekee parhaillaan myös tutkimusta, jossa perehdytään tulkattavuuden toteutumiseen Helsingin käräjäoikeudessa. Tutkimustyötä tehdessään Erja uppoutuu siihen

täysin. ”On kuitenkin mukavampaa olla opiskelijoiden kanssa kuin yksin kammiossa. Jotenkin se taitaa sopia paremmin persoonallisuuteeni.”

Tulevana lukuvuonna Erja opettaa muun muassa Helsingin yliopiston simultaani- ja kuiskaustulkkauksen harjoituskursseilla. ”Nykykielten laitos saa tänä syksynä kannettavat kuiskaustulkkauslaitteet tiettävästi ensimmäisenä oppilaitoksena Suomessa.”

Ehdotuksissa korostetaan hänen innostavaa ja innostunutta, suorastaan intohimoista otettaan yliopisto-opetukseen ja väsymätöntä paneutumistaan koulutuksen kehittämiseen.

Tavallaan Erjan koko tulkkausopetus kytkeytyy ihailta-vaan periaatteeseen: On paljon fiksumpaa jakaa yhteistä hyvää kuin piilotella sitä kilpailuhengessä. Ehkä juuri sen vuoksi opiskelijoiden on helppo innostua sekä Erjan persoonasta että tulkkauksesta alana: opiskelija saa kuulla tulkin työn eri puolista ja osa-alueista käytännönläheisesti ja ilman turhaa kaunistelua tai kauhistelua. Samalla Erja jaksaa kannustaa opiskelijoita uskomaan

Uljas Attila -palkinto jaettiin Erja Tenhonen-Lightfootille SKTL:n tulkkiyhteisön kesäjuhlassa. Kuvassa oikealta vasemmalle: tulkkiyhteisön puheenjohtaja Laura Minkkinen, Erja sekä SKTL:n toiminnanjohtaja Kristiina Antinjuuti.

itseensä ja ottamaan uhkarohkean askeleen tulkin uralle, joka näinä aikoina usein merkitsee itsensä työllistämistä ja epäsäännöllisiä tuloja.

On melko todennäköistä, etten itsekään kirjoittaisi tätä artikkelia, ellen olisi päätenyt Erjan tulkkauskurseille ja saanut häneltä rohkaisua tulkin uran valintaan. Tässä onkin paikallaan suunnata kiitokset ja kunnianosoitukset kaikille tulkkauksen ja kääntämisen opettajille, kouluttajille ja tutkijoille, jotka työpanoksellaan kannustavat nuoria opiskelijoita löytämään oman paikkansa nykypäivän kirjavilla ja usein arvaamattomilla työmarkkinoilla.

Lisäksi hän on ollut mukana arvioimassa tulkkaustutkintoja, ja hänellä on myös näyttötutkintomestarin pätevyys. Hän on myös ollut koulutusten ja tutkintojen suunnitteluryhmissä ja lukuisissa muissa hankkeissa, kuten oikeustulkkauksen kehittämistyöryhmässä.

Erjan mielestä tulkikoulutus Suomessa kehittyi kaiken aikaa hyvään suuntaan. Erityisen iloinen hän on siitä, että eri oppilaitokset tekevät konkreettista yhteistyötä keskenään tulkikoulutuksen saralla. Hyvä esimerkki on oikeustulkkauksen O-ERKO-hanke tai TAKK:n ja Sa-taedun yhteistyö akateemisen tulkikoulutuksen kanssa.

Suomen tulkkaus kentällä on myös haasteita: Erjan arvion mukaan pohjoismaisten kielten tulkkeja koulutetaan liian vähän. Myös kiinan tulkkien kysyntä on kasvussa, sekä kielipareissa suomi-kiina että englanti-kiina.

Erja pitää tähänastista Hansel-kilpailutusta hankalana kysymyksenä. Hän kokee suurten toimijoiden vahvan markkina-aseman ristiriitaiseksi, sillä voiton maksimointi voi loppujen lopuksi painaa myyjän vaakakupissa enemmän kuin tulkin vankka ammattitaito ja sen myötä asiakkaalle toimitettavan tulkkauspalvelun paras mahdollinen laatu. Asiantuntijapalveluiden tai minkä tahansa immateriaalipalveluiden kilpailuttaminen on erittäin vaativa, ellei mahdoton, laji.

Vakiintuneille tulkeille Erja suosittelee konsekutiivitulkkauksen taidon kehittämistä parantamalla muistiinpanotekniikan hallintaa. Lisäksi Erja toivoo, että alan tutkimusta tehtäisiin tunnetummaksi ammattilaisten keskuudessa esimerkiksi SKTL:n tulkki jaoston ja Kääntäjä-lehden kautta. "Olisi myös hirveän hyvä, jos tulkki jaostoon saataisiin enemmän asioimistulkki jäseniä, tai että he perustaisivat oma jaostonsa. Liiton kautta syntyy ammattiyhteisö sekä kollegiaalisuus ja yhteistyö lisääntyvät. Liiton tehtävänä on kehittää tulkkien yhteisöä, ja tätä hyvää työtä voidaan vielä parantaa, varsinkin asioimistulkkien osalta."

"Tulkin ammatti on tosi kiva duuni – koskaan ei ole tylsää! Tulkki on oikeastaan elämäntapa, minkä vuoksi harva tulkki jää eläkkeelle. On hyvä säilyttää utelias elämänsänsä." Ainakin tämän vuoden Uljas Attila -palkinnonsaajan kohdalla tämä pitää paikkansa!

Teksti ja kuva: Pia Leppälä

Kirjoittaja on pohjoismaisten kielten konferenssitulkki ja asiatekstinkääntäjä. Kursivoidut osiot ovat lainauksia Uljas Attila -palkinnon vuoden 2017 perusteluista.

Suomen Viro-yhdistysten liiton
SVYL-Verkkopuoti tarjoaa SKTL:n jäsenille jäsenetuna 10 % alennusta verkkopuodin kirjaostoksista. Jäsenetu on voimassa toistaiseksi. Kurkkaa tilausohjeet ja -koodi SKTL:n jäsensivuilta!

SVYL
Verkkopuoti

Virolaisen kirjallisuuden,
musiikin ja elokuvien
ostopaikka

verkkopuoti.svyl.fi

historia ja elämäkerrat
kaunokirjallisuus
lastenkirjallisuus
vironkielinen kirjallisuus
matkaoppaat ja kartat
käsityö- ja keittokirjat
kieltenopiskelu
CD:t, DVD:t

Verkkopuodin tarjoaa
Suomen Viro-yhdistysten
liitto ry.
www.svyl.fi
svyl@svyl.fi
040 777 4618

Yhdessä tekemisen iloa

Suomen kääntäjien ja tulkkien liiton opettajien ja tutkijoiden jaosto antoi tämän vuoden Tiedon helmi -palkinnon professori **Liisa Tiittulalle** Helsingin yliopistosta. Hänet palkittiin pitkäaikaisesta sitoutumisesta tutkimukseen, josta pääosa liittyy käännöstieteeseen. Tässä haastattelussa tarkastellaan Liisa Tiittulan uraa tutkijana ja akateemisena opettajana.

Olet jo opiskeluajoista lähtien ollut tekemisissä eri alojen tutkijoiden kanssa. Suoritit Helsingin kauppakorkeakoulussa kauppatieteiden maisterin tutkinnon. Työurasi aloitit kauppakorkeakoulussa saksan kielen lehtorina ja monissa muissa tehtävissä. Miten luonnehdit silloisen kauppakorkeakoulun työyhteisöä ja sen vaikutusta myöhempään suuntautumiseesi?

Kauppakorkeakoulun aika opetti tieteidenvälisyyteen. Kielellistä toimintaa tarkasteltiin yhteiskunnallisissa kontekstissa. Kielten opiskelu tai tutkimus ei ollut itseisarvo, vaan tärkeää oli, että sisällöt olivat yhteiskunnallisesti relevantteja. Kauppatieteiden substanssi oli kielentutkijalle tärkeä, ja tutkimus oli erityyppistä kuin

yliopistossa. Nyt 2000-luvulla työelämärelevanssi on noussut kaikissa yliopistoissa esille, vaikka se ei tietenkään ole ainoa tutkimusta ohjaava tekijä.

Kauppakorkeakoulu oli hyvä työyhteisö. Ruokasalissa tapasi päivittäin eri oppiaineiden edustajia, mikä oli hyvin inspiroivaa. Kielten opettajat tekivät paljon yhteistyötä keskenään ja muiden oppiaineiden edustajien kanssa.

Sittemmin opiskelit Helsingin yliopistossa yleistä kielitiedettä. Mikä johdatti sinut sille tielle?

Olen aina opiskellut ja tutkinut sitä, mistä olen ollut kiinnostunut. Kauppatieteiden lisäksi halusin myös muuta, ja opiskelin Helsingin yliopistossa ensin kirjallisuustiedettä ja musiikkitiedettä, kunnes 1970-luvun puolimaissa löysin yleisen kielitieteen. **Fred Karlsson** on ollut parhaita opettajiani, joka kannusti löytämään vastauksia kysymykseen, mitä kieli on. Siemen tämän vastauksen etsimiseen oli kylvetty jo koulussa; kielen rakenne kiinnosti – rakastin lauseenjäsenystä.

Liisa Tiittula kuvattuna KäTu-symposiumissa Vaasassa viime keväänä. Kuva: Maarit Laitinen

Kauppakorkeakoulusta siirryit Tampereen yliopiston käännöstieteen professoriksi. Mitä tämä kausi yhteiskuntatieteiden äärellä merkitsi urallesi?

Olin opettanut kauppakorkeakoulussa jonkin verran käännöstiedettä, mutta Tampereelle menin yhteisöön, joka rakensi tätä uutta alaa. 1990-luvulla käännöstiede kehittyikin omaleimaiseksi alaksi.

Olen aina halunnut rakentaa monitieteistä yhteisöä ja lähentää kieliä esimerkiksi yhteiskuntatieteisiin. Tampereen viimeisinä vuosina tärkeitä olivat tietojenkäsittelytieteet, mutta Tampereen yliopistossa oli mahdollista yhteistyö monien alojen kanssa.

Helsingin yliopisto avasi sinulle jälleen monitieteisen ympäristön, jossa olet solminut monia yhteistyösuhteita.

Kääntämisen oppiaineiden yhteistyön lujittaminen ja laajentaminen on ollut tärkeää. Nyt olemme taas uuden vaiheen edessä, kun syksyllä 2017 käynnistyy kääntämisen ja tulkkauksen maisteriohjelma, jota käsiteltiin *Kääntäjä*-lehdessä 2/2017. Tutkijayhteisö TraST (Translation Studies and Terminology) on ollut merkittävä yhteisö, jossa erilaisten aiheiden parissa eri metodein työskentelevät kääntämisen, tulkkauksen ja terminologian tutkijat kohtaavat ja voivat myös yhdessä tarttua uudenlaisiin tutkimushaasteisiin. Yhteistyö Aalto-yliopiston tietotekniikan tutkijoiden kanssa on antoisaa. Kirjoitustulkkaus, ohjelmatekstitys ja kuvailutulkkaus ovat olleet jo pitempään kiinnostukseni kohde, ja puheen ja kuvan tunnistus avaavat kääntämisen ja tulkkauksen tutkimukselle uusia näkökulmia. Myös yhteistyö yliopiston ulkopuolisen elämän, kuten kääntäjien ja käännösalan yritysten, kanssa on ollut tärkeää.

Miten kuvaisit tieteellisen yhteistyön luonnetta kokemustesi pohjalta?

Yhteistyö on avartavaa, koska monet silmät näkevät enemmän. Todelliseen flow'hun pääsee paremmin, kun tekee yhteistyötä. Yksin ei voi argumentoida puolesta ja vastaan, toisten kanssa voi. Kun merkityksistä neuvotellaan, syntyy parempaa tutkimusta. Itselle vieraiden alojen kanssa tehtävä yhteistyö merkitsee omien rajojen koettelua. Olen nytkin tekemisissä myös sellaisten asioiden kanssa, joista en ymmärrä mitään, ja yhteistyö on toisenlaista kuin oman alan tutkijoiden kanssa. Koko ajan oppii uutta.

Jokaisella tutkijalla on oma asiantuntemus. Yhteistyö perustuu toisen asiantuntemuksen kunnioittamiseen. Ei ole tarkoitus, että kaikki projektissa ajattelevat samalla tavalla, mutta samanlainen vastuullinen suhtautuminen ja sitoutuminen työhön ovat tärkeitä.

Mitä seikkoja pidät käännöstieteen opetuksessa ja tutkimuksessa tärkeinä?

Käännöstieteessä yhdistyy monien tieteiden näkökulmia, ja tiede muuttuu sen mukana, kuinka yhteiskunta muuttuu. Kiinnostavat ja tärkeät kysymykset nousevat yhteiskunnasta, ja näiden kysymysten ratkomisesta nousee tieteen sisällä taas uusia kysymyksiä. Jos nähdään vain perinteinen ja totuttu, olennaisia asioita voi jäädä havaitsematta. Esimerkiksi tietotekniikka on muuttanut tieteen sisältöjä, menetelmiä ja lähestymistapoja, ja konekääntäminen on nostanut esiin uudella tavalla, mitä kieli on ja miten se toimii.

Millaisia tulevaisuudennäkymiä käännöstieteessä on?

Puheteknologian kehitys tuo uusia näkökulmia. Suomen monikielisyys, oikeustulkkaus ja terveydenhoitoalan tulkkaukset edellyttävät entistä enemmän tutkimusta ja lisäävät koulutustarvetta. Toivomme, että uudessa maisteriohjelmassa on paremmat edellytykset myös sille, että ruotsi voisi olla suomen ohella kieliparin toinen kieli. Monenlaisia käännös- ja tulkkaustaitoja tarvitaan.

Mitä suomen kieli sinulle merkitsee työssäsi ja elämässäsi?

Äidinkieli on itsestäänselvyys, se on koti ja ilma, jota hengitän. Kääntämisessä suomen kieli korostuu, eikä se riitä, että on saanut tietyn äidinkielen, vaan koko ajan on syytä laajentaa kielitietoa ja -taitoa. Kielitajuun kuuluu myös tieto, ei vain intuitio. On tärkeää, että tuleva kääntäjä lukee kirjallisuutta omalla äidinkielellään, myös kaunokirjallisuutta, vaikka ei olisikaan tulevaisuudessa kaunokirjallisuuden kääntäjä.

Kysymykset esitti Pirkko Nuolijärvi, Liisa Tiittulan ystävä ja yhteistyökumppani.

Uusia oppaita valtionhallinnon tekstejä englanniksi kääntävien ja kirjoittavien avuksi

Opas säädösten kääntämisestä englanniksi ja valtiosopimusten suomentamisesta

Valtioneuvoston käännös- ja kieliasiantuntijat ovat laatineet oppaan suomalaisten säädösten kääntämisestä suomen englanniksi sekä valtiosopimusten kääntämisestä englannista suomeksi. Oppaan ohjeistusta suositellaan käytettäväksi kaikissa englannin kielelle käännettävissä säädöskäännöksissä ja valtiosopimusten suomentamisissa.

Oppaassa

- neuvotaan, mitä termejä ja fraaseja käännöksissä on käytettävä
- kerrotaan, kuinka säädökset on nimettävä
- ohjeistetaan, kuinka merkitään otsikot, viittaukset ja numerointi
- annetaan joitakin kielenkäyttöohjeita
- valotetaan Suomen lainsäädännön suhdetta EU:n lainsäädäntöön kääntämisen näkökulmasta
- neuvotaan valtiosopimusten suomentamisessa käytettävää terminologiaa ja fraseologiaa.

Opas on julkaistu sähköisesti valtioneuvoston kanslian verkkosivuilla. Erillinen *Valtiosopimusten suomentaminen* -ohje sanastoineen on myös osa opasta.

Osana opasta julkaistaan myös uusi, täydennetty versio *Lainsäädäntösanastosta*. Sanastoon on nyt koottu keskeisten lakikielen termien lisäksi säädöksissä usein esiintyviä lakifraaseja ja suositukset niiden englanninkielisiksi käännöksiksi. Myös uusia termejä on lisätty. Sanaston tarkoituksena on tukea Suomen lainsäädäntöä suomesta tai ruotsista englanniksi kääntävien työtä ja yhtenäistää käännöksiä ja termien käyttöä.

English Style Guide opastaa englanniksi kirjoittavia

Uusi englannin kielen käyttöä koskeva opas, *English Style Guide*, on suunnattu ensisijaisesti kääntäjille ja kielentarkastajille sekä valtionhallinnossa suoraan englanniksi kirjoittaville virkamiehille. Opas on kuitenkin hyödyllinen käytännön ohjepaketti kaikille, jotka käyttävät englantia valtionhallintoon liittyvissä tehtävissä.

On tärkeää, että valtionhallinnon englanninkielisissä teksteissä käytetään yhtenäisiä, sovittuja termejä ja ilmaisutapoja. Keskeisimmät säännöt, periaatteet ja menettelytavat, joita englanninkielisissä asiakirjoissa ja muussa viestinnässä tulisi soveltaa, esitetään käytännön

esimerkkien avulla. Esimerkeissä on mukana myös suomenkielinen vastaava sana, ilmaus tai lause.

Valtio	Generally use lower case 'state', but capitalise when it could be replaced by the name of a country.	state-owned enterprise (NOT State-owned), state aid, state funding BUT the State of Finland
---------------	--	---

English Style Guide pohjautuu Euroopan komission käännöstoimen pääosaston julkaisemaan englannin kielihuollon oppaaseen (European Commission's English Style Guide). Nyt julkaistu opas täydentää komission suosituksia ja vastaa havaittuihin tarpeisiin Suomen valtionhallinnossa.

Kunniamerkkiopas

Ritarikuntien julkaisema Kunniamerkkiopas on käännetty nyt myös englanniksi (A Guide to the Orders and Decorations of Finland). Opas neuvoo, miten kunniamerkkejä kannetaan eri asuissa, valaisee kunniamerkkien historiaa, kertoo niiden tiestä saajalleen sekä sisältää kunniamerkkeihin liittyviä käsitteitä ja määritelmiä.

Lisätietoja:

Valtioneuvoston kanslia, käännös- ja kielitoimiala, englanti@vnk.fi tai termineuvonta@vnk.fi.

Linkit oppaisiin:

English Style Guide

<http://vnk.fi/documents/10616/3457865/>

English+Style+Guide

Säädösten kääntäminen englanniksi ja valtiosopimusten suomentaminen: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-287-379-8>

Valtiosopimusten suomentaminen:

<http://www.finlex.fi/data/muut/valtiosopimussanasto.pdf>

Lainsäädäntösanasto:

<http://vnk.fi/documents/10616/343825/%20Lainsaadantosa-nasto.pdf/4116fc9d-94b5-47de-ba23-39a5c6f8f94a>

Kunniamerkkiopas:

<http://www.ritarikunnat.fi/index.php/fi/ritarikunnat/>

[ajankohtaista/217-uusi-englanninkielinen-kunniamerkkiopas](http://www.ritarikunnat.fi/index.php/fi/ritarikunnat/ajankohtaista/217-uusi-englanninkielinen-kunniamerkkiopas)

Tietoja käännös- ja kielitoimialasta ja sen laatimista ja kokoamista muistakin sanastoista ja ohjeista löytyy uusitulta valtioneuvoston kanslian Käännös- ja kielipalvelut -sivustolta: <http://vnk.fi/kaannos-ja-kielipalvelut>

HAKUILMOITUS

KOPIOSTO-apurahat haettavina

Hakuaika: 11.9.–10.10.2017 klo 23:59

Suomen kääntäjien ja tulkkien liiton hallitus julistaa haettavaksi kopiointista maksettujen tekijänoikeuskorvausten perusteella Kopiosto-apurahat kääntäjille.

Apurahapäätökset tekee liiton hallitus hakemukset käsittelevän erillisen Kopiosto-työryhmän ehdotuksen perusteella. Apurahan myöntäminen on harkinnanvaraista. Apuraha voi olla suuruudeltaan enintään 1 000 euroa.

Apurahan myöntäminen edellyttää voimassa olevaa

Kopiosto-valvontavaltakirjaa. SKTL:lle valtakirja annetaan kääntäjän ominaisuudessa. Valtakirjalomakkeet löytyvät Kopioston sivuilta www.kopiosto.fi/valtakirja.

Apurahaa voivat hakea kaikki, jotka ovat kääntäneet tekijänoikeuslaissa tarkoitettua suojattua aineistoa, ts.

- kirjallisuutta (kaunokirjallisuutta tai tieto- ja oppikirjallisuutta),
- artikkeleita sanoma- tai aikakauslehdille tai
- julkaistua asiatekstiä.

Apurahatyypit

Kopiosto-apurahaa voidaan myöntää **hanke- tai konferenssiapurahoina**. Apuraha on henkilökohtainen.

Hankeapurahaa voi hakea tiettyyn käyttökohteeseen, esim. perusteltua opintomatkaa varten, ammattikirjallisuuden, työvälineiden tai työhuoneen hankintaan tai muuhun kääntäjän ammattitaitoa ja työskentelyolosuhteita edistävään tarkoitukseen.

Konferenssiapurahalla tarkoitetaan apurahoja kansainvälisiin tai kotimaisiin seminaareihin tai konferensseihin, kursseihin, koulutustilaisuuksiin, yms.

Konferenssiapurahaa voidaan myöntää myös hakijoille, jotka eivät tuota tekijänoikeuslaissa tarkoitettua suojattua aineistoa eli kopioitavaa materiaalia (av-kääntäjät, tulkit sekä opettajat ja tutkijat).

Valokopiointimateriaalia tuottavat kääntäjät voivat saada vuosittain korkeintaan yhden apurahan konferenssimatkaan, vaikka olisivat saaneet hakuvuonna tai sitä edeltävänä vuonna suurimman mahdollisen Kopiosto-apurahan. Myöskään hakuvuonna tai sitä edeltävänä vuonna saatu vuosiapuraha tai muu suuri apuraha ei ole este konferenssiapurahan saamiselle.

Hakuohjeet

Hakemuksessa on oltava mukana yksilöity selvitys siitä, mitä ja minkä verran hakija on viimeisen 3 vuoden aikana kääntänyt (hakuhetkestä kolme vuotta taaksepäin). Erityisesti lehdistölle tai julkaistuja asiatekstejä kääntäviä pyydetään selvittämään, minkä tyyppisiä ja kuinka laajoja tekstejä he ovat kääntäneet, missä käännökset on julkaistu jne. Hakijan on selostettava hakemuksessa hankkeensa mahdollisimman tarkasti ja liitettävä mukaan yksilöity kustannusarvio sen toteuttamisesta (perustelut sisältävä työsuunnitelma sekä kustannusarvio). Jos perustelut puuttuvat, apurahaa ei voida myöntää.

Haun rajoitukset

SKTL pyytää kaikilta apurahan hakijoilta Kopiosto-valvontavaltakirjat, joiden valtuutuksella Kopiosto tekee kopiointisopimuksia muun muassa valtion, kuntien ja yritysten kanssa. Kolmen viime vuoden aikana saadut apurahat (sekä Kopiosto-apurahat että muut) otetaan huomioon jaosta päätettäessä.

Apurahaa ei myönnetä

- virkistystarkoituksiin eikä sosiaalisin perustein, esim. elinkustannuksiin.
- takautuvasti (jo valmistuneeseen hankkeeseen tai pidettyyn konferenssiin).
- hankeapurahan hakijalle, joka on hakuvuoden tai kahden sitä edeltäneen vuoden aikana saanut Kopiosto-hankeapurahaa yhteensä vähintään 1 000 euroa.
- hakijalle, jolla on parhaillaan tai on ollut hakuvuotena tai sitä edeltäneenä vuotena taikka jolle on seuraavaksi vuodeksi myönnetty vähintään 1-vuotinen taitelija-apuraha tai määrältään siihen verrattava muu suuri apuraha (esim. kirjastoapuraha).
- jos hakemus on puutteellinen.

Hakulomake

Kopiosto-hakemuksen voi toimittaa vain sähköisellä lomakkeella liiton kotisivujen kautta. Lomakkeen voi täyttää hakuaikana osoitteessa <http://www.sktl.fi/liitto/apurahat/hakulomake/>.

HUOM! Hakemuksen voi täyttää vain hakuaikana, 11.9.2017 alkaen. Hakemusta ei voi enää toimittaa liitolle paperisena. Lomake on täytettävä tarkasti – puutteellisesti täytettyjä hakemuksia ei oteta käsittelyyn. Hakemusta ei voi täydentää jälkikäteen ja hakija vastaa itse hakemuksessa antamiensa tietojen oikeellisuudesta.

Hakuaika alkaa maanantaina 11.9.2017 ja päättyy tiistaina 10.10.2017 klo 23:59.

Apurahaselvitys

Kopiosto-apurahan käytöstä on saajan annettava liiton hallitukselle luotettava selvitys, johon on liitettävä alkuperäiset kuitit tai niiden kahdella allekirjoituksella oikeaksi todistetut jäljennökset. Selvitys on toimitettava 1 (yhden) vuoden sisällä apurahan myöntämisestä. Selvityksen laiminlyöjälle ei myönnetä Kopiosto-apurahaa 6 (kuuteen) vuoteen.

-Suomen kääntäjien ja tulkkien liiton hallitus

Työllistyminen käännossalalla – opiskelijoiden siirtyminen yliopistosta työelämään

Käännossalalla yliopisto-opetus ja työnantajien tarpeet eivät välttämättä aina kohtaa. Nykyistä laajempi perehtyminen alan yritysten toimintaan saattaisi antaa opiskelijoille paremmat edellytykset arvioida erilaisia työllistymismahdollisuuksia opintojen aikana ja niiden päätyttyä.

Kääntäjäopiskelijan näkökulmasta omien tulevaisuudennäkymien suunnittelun voisi ajatella olevan melko selkeää. Tällaiseen koulutusohjelmaan hakeutuminen on jo itsessään eräänlainen vastaus ammatinvalintakysymykseen, koska kääntämisen tutkinto ohjaa melko voimakkaasti yhtä tiettyä tehtäväkuvaa eli kääntäjän ammattia kohti. Yliopistojen tarkoitus on toki opetus-toiminnan lisäksi edistää tieteellistä tutkimusta, mutta yksilötasolla opintojen keskeinen päämäärä lienee riittävän toimeentulon saavuttaminen ja mielekkäisiin työtehtäviin pääseminen.

Vaikuttaisi kuitenkin siltä, että varsinaiseen työelämään perehdytään yliopistoissa verrattain vähän. Opiskelijoita toki perehdytetään jonkin verran yrittäjyyteen, ja viime vuosina yliopistot ovat myös alkaneet tehdä yhä enemmän yhteistyötä käännosalan yritysten kanssa, esimerkkinä tästä vaikkapa Helsingin yliopistossa kolmena vuotena järjestetty projektinhallintakurssi. Tällaiset hankkeet eivät kuitenkaan välttämättä tavoita kaikkia opiskelijoita ja myös sillä on merkitystä, missä vaiheessa opintoja työelämän realiteetteihin perehdytetään. Mitä aikaisemmassa vaiheessa, sen parempi. Koulutuksen pääpainon pitää toki olla kääntämisessä vaadittavien taitojen kehittämisessä, mutta lähes yhtä tärkeää on antaa opiskelijoille totuudenmukainen kuva siitä, mikä heitä odottaa opintojen jälkeen.

Kääntäjistä melko suuri osa toimii nykyään yksityisinä elinkeinonharjoittajina, minkä vuoksi käännosalan ja käännosyritysten toimintaan olisi hyvä perehtyä mahdollisimman monipuolisesti. Tämä paitsi selvittäisi kääntäjäyrittäjien asemaa käännosalan tuotantoketjuissa, myös auttaisi osaltaan hahmottamaan, millä muilla tavoin kännosalalla on mahdollista työllistyä. Käännosprosessin tuntemisesta on hyötyä esimerkiksi projektinhallinnassa, joka työllistää yksittäisistä työtehtävistä mahdollisesti eniten ihmisiä kännosalan yrityksissä. Toisaalta yrityksissä tehdään myös paljon teknistä osaamista vaativaa työtä, esimerkiksi tiedostojen esikäsittelyä. Tällaisesta osaamisesta on hyötyä myös yksityisyrittäjälle.

Käännosalan yrityspuolen tunteminen voi siis paitsi antaa kääntäjäksi opiskelevalle ajatuksia vaihtoehtoisista työllistymismahdollisuuksista, myös siitä, millaisista taitoja kannattaa hankkia kääntämisen lisäksi, jos aikoo ryhtyä freelanceriksi. Nykyään esimerkiksi ennakkoluu-lotonta suhtautumista uuteen teknologiaan arvostetaan, ja vaikkapa konekäännösten jälkieditointiin myönteisesti suhtautuva kääntäjä saattaa olla kollegoihinsa nähden etulyöntiasemassa.

Käännosalaan perehtyminen ja sen piirissä toimiviin yrityksiin tutustuminen antaa opiskelijoille realistisen kuvan omista työllistymisnäkökymistä. Tämän pohjalta he voivat myös suunnitella tutkintonsa sellaiseksi, että heillä on valmistuessaan hyvät edellytykset siirtyä työelämään riippumatta siitä, haluavatko lopulta toimia alalla yrittäjän vai työntekijän ominaisuudessa. Laaja-alainen ja ajankohtainen käsitys kännosalan toiminnasta takaa myös sen, ettei vastavalmistuneiden välttämättä tarvitse oppia niin montaa asiaa kantapään kautta.

Teksti: Risto Laitinen

Kirjoittaja on kesällä 2017 Helsingin yliopistosta valmistunut englannin kääntämisen pääaineopiskelija. Artikkelin perustuu hänen pro gradu -tutkielmaansa, joka käsittelee kääntämistä opiskelien edellytyksiä työllistyä kännosalan yrityksissä. Tutkielman aineisto kerättiin haastattelemalla tällaisten yritysten edustajia.

Kääntäjän osaamistarpeet – Mitä on hyvä osata työmarkkinoille lähtiessä?

28.9.2017 klo 16–20
Tampereen yliopisto

Työelämätapaukuma rekrytoiville yrityksille ja muille organisaatioille sekä opiskelijoille ja opettajille kännosopintoja tarjoavista yliopistoista.

Lue lisää: www.sktl.fi/tapahtumakalenteri

#TranslatingEurope

SKTL:N UUDET JÄSENET

Varsinaiset jäsenet

Arvonen, Hanna, I, Uusikaupunki
Belghachem, Maisa, II, Volmerange-les-mines, Ranska
Erola, Päivi, II, Helsinki
Holmlund, Helena, II, Närpiö
Iloniemi, Anna, II, Viinijärvi
Kataja, Reshmi, II, Vaasa
Kaurala, Saana, II, Helsinki
Kilpi, Anne, II, Mutala
Knoll, Johanna, II, Jyväskylä
Kortelainen, Laura, II, Kokkola
Lehtonen, Elsa, II, Helsinki
Peura, Susanna, II, Savonlinna
Rihko, Mariia, II, Lieto
Riippa, Jenni, II, Vaasa
Sainio, Rauno, I, Tallinna, Viro
Sillanpää, Elli, II, Turku
Takala, Aapo, II, Rovaniemi
Vottonen, Erja, V, Joensuu

Koejäsenet

Gorbani, Josef, IV, Helsinki

Opiskelijajäsenet

Ellisaari, Tiina, II, Helsinki
Jaakkosela, Anna, II, Tampere
Kurvinen, Inari, IV, Helsinki
Soini, Tarja, III, Tampere

Uuden jaoston jäsenet

Erola, Päivi, IV, Helsinki
Honkanen, Paula, II, Kuopio
Varjola, Laura, I, Tampere

Tervetuloa jäseniksi!

Kirjailija

**Kirjailijan ammatista,
kirjoittamisesta ja
kirjallisuudesta
kirjailijoiden omalla äänellä.**

Tilaa Kirjailija kotiisi!

**Vuosikerta 30 €
www.kirjailijaliitto.fi**

**Suomen
Kirjailijaliitto**

Auktorisoidun kääntäjän tutkinto 11.11.2017

Auktorisoidun kääntäjän tutkinto järjestetään lauantaina 11.11.2017 klo 9.00–17.00.

Jälki-ilmoittautumisaika tutkintoon on 4.9.–11.9.2017 klo 16.15 mennessä. Tutkinnon käännoستهتävien kieliparit ja erikoisalot päätetään 31.8.2017 mennessä saapuneiden ilmoittautumisten pohjalta. Luettelo kohdekielistä, joissa tutkinnon voi suorittaa 11.11.2017, on nähtävillä Opetushallituksen verkkosivuilla 4.9.2017 alkaen

(http://oph.fi/koulutus_ja_tutkinnot/auktorisoidut_kaantajat/tutkintoon_osallistuminen)

Jälki-ilmoittautua voi ainoastaan niihin kohdekieliin ja erikoisaloihin, jotka 4.9. ilmoitetaan.

Tutkintotilaisuudet voidaan järjestää Helsingissä, Inarissa, Joensuussa, Oulussa, Tampereella ja Turussa, mikäli kyseisille paikkakunnille ilmoittautuu vähintään viisi tutkinnon suorittajaa.

Tutkinnossa osoitetaan auktorisoidun kääntäjän tutkintokielten kieli- ja kääntämistaito sekä ammatinharjoittamisessa tarvittava muu taito.

Tutkinto on avoin niille, joilla on kotikunta Suomessa tai vakinainen asuinpaikka Euroopan unionin jäsenvaltiossa tai muussa Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa.

Tutkintoon osallistumisesta peritään tutkintomaksuna 420 euroa.

Auktorisoitujen kääntäjien tutkintolautakunta myöntää tutkinnon hyväksytysti suorittaneelle hakemuksesta auktorisoidun kääntäjän oikeuden. Oikeudesta annettavasta todistuksesta peritään 105 euroa. Auktorisoidun kääntäjän oikeus on voimassa viisi vuotta.

Ilmoittautumislomake sekä tarkemmat ilmoittautumisohjeet ovat Auktorisoitujen kääntäjien tutkintolautakunnan verkkosivulla osoitteessa http://oph.fi/koulutus_ja_tutkinnot/auktorisoidut_kaantajat/tutkintoon_osallistuminen

Lisätietoa: auktoris.lautakunta@oph.fi

AUKTORISOITUJEN KÄÄNTÄJIEN TUTKINTOLAUTAKUNTA

**”Jos teksti kertoo esihistoriallisista ajoista,
suomennoksessa ei kannata mainita avaruusaluksia.”
– suomentaja Jenni Perälä**

Kääntäjät Kymenlaaksossa eli verkosto parhaimmillaan

Orilammella pidettiin 12.–15. kesäkuuta englannista suomentaville ja suomesta englannintaville kääntäjille kesäkoulu. Jälki-istuntoon ei joutunut kukaan, mutta aivosolut piti usuttaa liikkeelle jo hyvissä ajoin ennen koulun alkua.

Kesäkouluun osallistuneiden kahdeksan suomentajan ennakotehtävänä oli nimittäin laatia käännös amerikkalaisen novellikirjailijan **Lucia Berlinin** novellista *Carpe Diem* kokoelmasta *A Manual For Cleaning Women*. Mentorit **Kristiina Drews**, **Kaijamari Sivill**, **Heikki Karjalainen** ja **J. Pekka Mäkelä** olivat ohjeistaneet kesäkoululaisia kiinnittämään suomennoksessa erityistä huomiota puheen ja kirjoituksen eri rekistereihin (ks. seuraava sivu).

Kesäkouluun osallistuneet kääntäjät **Kaisa Ranta** ja **Paula Hietarinta** pitivät tärkeänä mahdollisuutta tekstin kypsyttelyyn, sen kuulostelua, makustelua ja tarkastelua monesta näkökulmasta.

Kaisan mielestä oli hyvä, että ennakotehtävän tekemiseen oli varattu tarpeeksi aikaa:

”Jo se, että lukee tekstin ensin kerran ja antaa jäädä sen hautumaan mieleen, auttaa. Ehdin tehdä ensimmäisen version yhtenä päivänä ja sitten lukea sen seuraavina päivinä uudestaan. Teksti kypsyi aina, kun ehti nukkua yön yli. Vielä viidennellä kerralla tein kaksi pientä muutosta. Novelleissa koen tekstiin istuvan äänen löytämisen erityisen tärkeänä: jokaisella sanalla ja välimerkillä on vielä painokkaampi merkitys kuin romaaniteksteissä.”

Paulasta ennakotehtävä oli hauska suomentaa, ja se sisälsi kulttuurisia ja kielellisiä käännöspähkinöitä.

”Oli mielenkiintoista nähdä, mihin ratkaisuihin muut ovat suomennoksissaan päätyneet. Luin suomennostani ääneen kuullakseni, miltä teksti kuulostaa. Kirjoitettu puhekieli on usein vaikealukuista ja näyttääkin vähän oudolta, vaikka se luettuna kuulostaisikin oikealta. Mie-

tin siis kovasti, kuinka puhekielistä kirjoitetun tekstin pitäisi olla.”

Kesäkoulussa suomentajat pääsivät keskustelemaan muiden kanssa ennakotehtävistä, sukeltamaan syvälle tekstiin. Yksi kesäkoulun tärkeimpiä anteja saattoi siis olla se, että siellä pääsi tapaamaan saman työtehtävän parissa uurastaneita kollegoita.

Samalla kun ratkotaan käännöstehtäviä yhdessä, tullaan luoneeksi hieno verkosto, jonka kanssa kelpaa pohtia omaan ammattiin, kielipariin, kirjallisuuteen ja yhteiskuntaan liittyviä kysymyksiä laajemminkin – joko kasvokkain tai myöhemmin etänä. Yhtenä tapahtumanjärjestäjistä olen iloinen, että Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto voi FILIn kanssa luoda alustoja tällaisille uusille verkostoille.

Jenni Kavén

Kirjoittaja on SKTL:n jäsensihteeri ja tapahtumahääriä.

Lue kesäkouluun osallistuneiden suomentajien pidempi haastattelu Kääntäjä+ -verkko lehdestä SKTL:n sivuilla: www.sktl.fi/kaantajaplius.

Suomi-englanti-suomi –kesäkoulua tukivat Otavan kirjassäätiö ja Kordelinin säätiö. Koulutusta rahoitettiin myös SKTL:n Kopiostosta saamin tekijänoikeuskorvauksin.

SKTL ja FILI ovat aikaisemminkin tehneet yhteistyötä kääntäjien koulutuksen tiimoilta: vastaavia seminaareja ja mentorointiohjelmia sekä koulutusta on järjestetty mm. tanskantajille ja tanskasta suomentaville, viron, venäjän, unkarin, saksan, ruotsin, hollannin ja espanjan suomentajille ja näihin kieliin suomesta kääntäville.

Mitenhän tää tyyppi niinku sanois tän asian?

– Puhutun kielen rekistereitä suomentamassa

© J. Pekka Mäkelä

Kolean kesäkuisella Orilammen majalla englant-suomi-kääntäjien kesäkoulussa paneuduttiin muiden kiehtovien aiheiden lisäksi puheen esittämiseen kirjasuomennoksissa. Suomentajamentori **Kaijamari Sivill** piti tiedonjanoiselle joukollemme seminaariluennon siitä, miten alkuteoksen dialogin tai minäkertojan sisäisen puheen tyylisävyjä voi ja kannattaa yrittää ilmaista suomeksi.

Sivill painotti kääntäjän roolia kirjan toisena kirjoittajana. Kirjailijalla on laaja taiteellinen vapaus, mutta myös kääntäjän on syytä osata ottaa alkutekstin vaatimia vapauksia omassa kielessään ja ilmaisussaan. Kääntäjän on sopeuduttava erilaisiin alkuteoksiin kuin kameleontti, mutta ei kannata tuntea huonoa omaatuntoa siitä, että myös kääntäjä antaa teokselle oman leimansa: onhan käännös lähtöisin ainutlaatuisen ihmisyyksilön ajattelusta ja kielellisestä varannosta eikä voi olla heijastamatta tekijäänsä jollain tapaa. Kääntäjän on kuitenkin valjastettava lahjansa kirjailijan ja omankielisten lukijoidensa

palvelukseen. Olen samaa mieltä siitä, että kannattaa uskaltaa mieluummin tehdä kääntäessä omanlaisiaan ratkaisuja kuin sortua ylivarovaisuuteen, eihän paperinmakuinen suomennos ole palvelus kenellekään.

Mitä kirjallisuuden kääntäjän siis kannattaisi tehdä etsiessään kultaista keskitietä? Sivill nostaa yhden keinon muiden yläpuolelle: lukemisen. Kaikki alkaa genrekonventioiden tunnistamisesta, ja sen oppii vain lukemalla. On luettava lähdekielistä kirjallisuutta, omankielistä kirjallisuutta ja omalle kielelle käännettyjä kirjoja. Esimerkkinä Sivill mainitsee, että perinteisten dekkareiden suomennoksissa tavataan käyttää suhteellisen kirjakielistä rekisteriä, kun taas niin sanotussa korkeakirjallisuudessa on enemmän liikkumavaraa.

Sivill valaisi yleisiä pulmia esimerkeillä omista suomennoksistaan muun muassa **Donna Leonin**, **Angie Thomasin** ja **Cormac McCarthy**n tuotannosta. Oli hyödyllistä nähdä omin silmin, miten erilaiset

© J. Pekka Mäkelä

alkutekstit ja genret vaikuttavat perehtyneen kääntäjän ratkaisuihin. Joissain teksteissä Sivill pysyteli yleiskielisen huolitellussa tyyliässä, toisissa hän irrotteli tarpeen mukaan teinien puhekielellä tai murreilmauksilla. Hän painotti erityisesti sitä, että kullekin tekstille on etsittävä oma linjansa, oma rekisterinsä, joka puolestaan tulee ilmi kaikilla kielen tasoilla: sanastossa, kirjoitustavassa ja rakenteissa.

Loppujen lopuksi kääntäjä joutuu luottamaan omaan kielitajuunsa ja -taitoonsa. Sivill totesi esimerkiksi käyttäneensä hyödyksi oman kotiseutunsa murretta, koska sitä hänen on helppo käyttää yhtenäisesti, pelkäämättä päälleliimatun tuntua. Monet keskustelun osallistujat, etenkin nuoremmat tai omassa puhekielessään eri murrealueiden piirteitä sekoittavat pohtivat, että joskus voi silti joutua käyttämään itselle vierasta puheenpartta. Itselleni on silloin ehkä fennistitaustani vuoksi helpointa suunnitella hahmon kielenpiirteet etukäteen ja hioa siitä lähtökohdasta, jollekulle toiselle tuttu informantti tai ihmisten tarkkailu voi olla parempi apu. Totesimme kuitenkin, että aitoutta tärkeämpää on uskottava illuusio – kirjoitettu puhe on aina väistämättä likiarvo.

Kyselimme vielä, millaista palautetta murteellisista käännöksistä oli tullut. Sivill mainitsi kuulleensa jonkin verran ärtyneitä kommentteja silloin tällöin, mutta julkaistu palaute oli kuitenkin ollut lähinnä positiivista. Hän muistutti, että niin kuin ei ole yhtä oikeaa tapaa kirjoittaa, ei myöskään ole yhtä oikeaa tapaa kääntää. Tärkeintä ovat pohditut, perustellut ratkaisut. Sellaisiin saimme seminaarista hyvät eväät!

10 vinkkiä luontevaan tyyliin

(Kirjoittajan kiteytys Sivillin esityksen pohjalta)

Lue, lue ja lue. Opit tunnistamaan ja tuottamaan eri tyylejä.

Pohdi genreä ja tekstilajia. Huomioi tyyllilajin vakiintuneet konventiot.

Ota huomioon kielten väliset erot esimerkiksi puhuttelun muodollisuudessa. Vaikkapa englannissa teittely ilmenee eri tavoin kuin suomessa.

Tulkitse tekstin tapahtumaympäristön, -paikan ja -ajan vaikutusta. Tämän hetken muoti-ilmaukset saattavat istua juuri nykypäivän teinejä kuvaavaan romaaniin, mutta väljästi määritellyn nykyajan miljöössä ne ovat luultavasti liian leimallisia.

Pohdi, millaisia henkilöt ovat ja keille he puhuvat. Sama koulutytökin puhuu hieman eri tavoin ärsyttävälle isälle, suositulle luokkatoverille ja etäiselle opettajalle.

Toteuta valitsemasi rekisteri yhtenäisesti kielen eri tasoilla. Lauserakenteiden, sanaston ja kirjoitustavan on oltava linjassa – mutkikkaat lauseenvastikkeet ja kirjakielenmukaiset possessiivisuffiksit eivät yleensä istu vaikkapa mä-pronomeineihin ja puhekielenomaisesti lyhennettyihin sanoihin.

Muista luettavuus. Puhekielisenä repliikki ei itse asiassa ole litteroitua puhetta.

Hyväksy, ettei selkeitä vastaavuuksia kielten välillä ole. On turha jäädä suremaan, ettei suomeksi ole vakiintunutta mustan väestön puhekieltä samaan tapaan kuin amerikanenglannissa, tai yrittää etsiä alkutekstin paikallismurteelle suomennosvastinetta ilmansuunnan perusteella. Tärkeintä on tehdä tyyllillisesti ehjää ja rytmiltään toimivaa kieltä.

Käytä rohkeasti hyväksi kielellisiä varantojasi. Jos osaat itse vaihtaa uskottavaan lääkärislangiin tai matkia pohjalaismummosi puhetapaa, se on vain hyvä. Jos taas joudut rakentamaan esimerkiksi tietyn henkilön puhettavan tyhjältä, taustamateriaali tai asiantunteva kommentoija on avuksi.

Seiso ratkaisujesi takana. Mitä värikkäämpi tyyli alkutekstissä, sitä todennäköisempää, että joku närkästyty käännöksestä. Kaikkia ei voi miellyttää – palautteesta voi oppia, mutta parhaansa tehneellä ei ole syytä pyydellä anteeksi.

Kaisa Ranta

Kirjoittaja on suomentaja ja suomen kielen sekatyöläis-yrittäjä.

1. Kuka ja mikä olet?

Olen **Mirja Hovila**, kääntämisen sekatyöläinen, tulkki ja pienkustantamo Paperiporon perustaja.

2. Missä asut?

Asun Vartsikassa eli Helsingin Vartiokylässä pienkerrostalossa, jonka ikkunan takana vaahteroissa hyppii oravia, sinitiaisia ja sepelkyyhkyjä ja pihalla rusakoita.

3. Mitkä ovat työkielisi?

Olen suomentanut ruotsista, norjasta, englannista, italiasta ja latviasta, tulkkaan italiaa ja latviaa.

4. Kuunteletko musiikkia, kun teet töitä? Jos kuuntelet, millaista?

Hyvin harvoin, sillä se veisi heti huomioni ja alkaisin laulaa tai hyräillä mukana. Muutoin kuuntelen monenlaista musiikkia oopperasta kansanlauluihin.

5. Mikä on inhokkitermisi?

Termeistä en tiedä, mutta inhokkeja ovat esimerkiksi lukittautua, kouluttautua, kohdillaan ja jäädä auton yli-ajamaksi.

6. Millaisissa vaatteissa käännät mieluiten?

En ainakaan verkkareissa, koska en omista sellaisia! Saatan istua pitkälle iltapäivään aamutakissa paljain jaloin.

7. Minkä muruja löytyy eniten näppiksesi raoista?

Muruja ei löydy, pölyä kylläkin.

8. Mistä käännöksestäsi olet kaikkein ylpein?

Tällaisen perfektionistin on vaikea valita vain yksi, mutta voisin mainita ainakin Latvian kansallisrunoilijan **Rainiksen** runovalikoiman, latvialaisen laululyyriikan ja suomenruotsalaisen **Anders "Apan Anders" Grönrosin** lastenlaulujen suomentamisen.

9. Menetätkö joskus yöunesi käännöstyön takia? Tai tulevatko käännökset uniisi?

Yöuneni olen menettänyt monet kerrat, mutta en muista nähneeni käännöksistä unta. On oikeastaan ihme, etten nähnyt painajaisia silloin kun suomensin ruotsalaisia dekkareita noin yhden vuodessa ja niiden murhat olivat toinen toistaan hirveämpiä.

10. Minkä äidinkielenopettajasi / pääkieleksi opettajan opetuksen muistat? Mikä on syöpynyt tulikirjaimin sieluusi?

"Suomen sanajärjestys vapaa ole ei", sanoi lehtori **Aapo Taiminen** Turun yliopiston suomen kielen laitoksella. Suomi ei tosin ollut silloin pääkieleni, mutta nyt se on, olenhan suomentaja. Sanajärjestys on suomen hienoimpia ilmaisukeinoja, mutta aiheuttaa myös paljon päänvaivaa.

11. Miksi valitsit itsestäsi juuri tämän valokuvan nähtäväksemme?

Kuva on otettu **Claude Monet'n** puutarhassa Givernyssä, missä hän maalasi mm. kuuluisia lumpeitaan. Rakastan impressionismia sekä kuvataiteesta että musiikista. Ranska ei ole työkieleni, mutta puhun mitä osaan ja ymmärrän mitä sattuu!

© Seppo Hovila

Kuvailutulkki Pipsa Toikka muuttaa näkyvän sanoiksi

Sodankylän elokuvajuhlilla esitettiin tänä vuonna ensimmäistä kertaa kuvailutulkattujen elokuvien sarja. Uraauurtavan sarjan kunniaksi Kääntäjä-lehti tapasi kuvailutulkki **Pipsa Toikan** Sodankylässä ja tutustui aiheeseen.

”Kuvailutulkkaus on näkyvän muuttamista sanoiksi – puhutuksi tai kirjoitetuksi kieleksi.” Näin Pipsa Toikka tiivistää oman tehtävänsä kuvailutulkkina. Perusohje kuvailutulkille onkin ”kerro mitä näet”. Pipsa huomauttaa, että kuvailutulkki ei tulkitse, vaan kertoo tiivistäen kaiken olennaisen siitä mitä näkee, ja antaa tilaa vastaanottajan omalle tulkinnalle. Elokuvan tai muun teoksen sisältö välitetään sanallisesti niin että sokea tai heikkonäköinen pääsee osalliseksi kokemuksesta. Kuvailutulkkauksesta on myös apua muille ryhmille, esimer-

kiksi vanhuksille, kehitysvammaisille ja kielenoppijoille. ”Kuvailutulkkauksesta ja visuaalisen sisällön tekstikuvauksesta voivat hyötyä kaikki, jotka tarvitsevat tietoa esimerkiksi videoiden ja taideteosten sisällöstä”, painottaa kuvailutulkausta tutkinut **Maija Hirvonen** Helsingin yliopistosta.

Sodankylän elokuvajuhlilla neljän kuvailutulkatun näytöksen sarja toteutettiin yhteistyössä kuvailutulkkeja kouluttavan ja välittävän Näkövammaisten Kulttuuripalvelun kanssa. Pipsaa auttoi kuvailutulkkauskesikirjoitusten laatimisvaiheessa sokea kuvailutulkkauskonsultti **Riikka Hänninen**. Valmiin käsikirjoituksen Pipsa luki elokuvaesityksen aikana simultaanitulkkauslaitteen välityksellä kuulijoille, mutta hän on tehnyt jonkin verran kuvailutulkausta myös ilman teknisiä laitteita.

Pipsa Toikka kuvailutulkaamassa Sodankylän elokuvajuhlilla.

Kuvailutulkkaukset järjestettiin Sodankylän Iso teltta -näyttämöllä.

Joissain tilanteissa, kuten teatterissa, kuvailutulkin paikan päällä tekemä tulkkaus on ainoa vaihtoehto. ”Teatterissa sattuu ja tapahtuu, eikä yksikään näytös ole samanlainen. Ei silloin tietenkään voi ajaa mitään valmista nauhoitetta”, Pipsa toteaa. Kuitenkin myös elokuvien yhteydessä esitettävät kuvailutulkkausnauhoitteet yleistyvät. Näkövammaisten Kulttuuripalvelusta kerrotaan, että Suomen Elokuvasäätiö on luvannut tukea vuosittain tiettyä määrää elokuvien kuvailutulkkauksia. Nyt vain odotellaan, että useammat elokuvantekijät uskaltavat lähteä mukaan.

Myös alan tekniikka kehittyä huimaa vauhtia. Markkinoille on jo ilmestynyt italialainen kuvailutulkkauksen mobiilisovellus MovieReading. **Klaus Härön** ohjaama *Miekkailija* oli ensimmäinen elokuva, jossa sovellusta käytettiin Suomessa, sittemmin sitä on käytetty myös elokuvissa *Onnelin ja Annelin Talvi*, *Hymyilevä Mies* ja *Salainen metsäni*.

Pipsa toteaa, että periaatteessa kuvailutulkkausta on harjoitettu kautta aikain, kun omaiset ovat tulkanneet näkövammaiselle. Alan koulutusta ei Suomessa kuitenkaan ole järjestetty kuin reilut kymmenen vuotta. Näkövammaisten Kulttuuripalvelusta kerrotaan, että ensimmäiset kuvailutulkit valmistuivat maassamme vuonna 2005. Säännöllisesti Suomessa töitä tekee vain kymmenkunta kuvailutulkkaa, joista ainoastaan yhdelle ku-

vailutulkkaus on päätyö, kaikki muut ovat osa-aikaisia. Tämän lisäksi Näkövammaisten Kulttuuripalvelu kouluttaa myös vapaaehtoisia kuvailutulkkeja.

Kuvailutulkit ovat useimmiten joko viittomakielen tulkkeja tai kulttuuri- ja viestintäalojen ammattilaisia. Vuonna 2009 kuvailutulkiksi valmistunut Pipsakin ansaitsee elantonsa ”sekalaisilla äänitöillä”: Hän on puheen ja laulun äänenkäytön opettaja, ja hän myös lukee äänikirjoja. Lisäksi Pipsa esiintyy jonkin verran teatterissa sekä muusikkona.

Pipsa huomauttaa, että melkein mitä tahansa voi kuvailutulkata, ja kertoo, että elokuvien lisäksi hän kuvailutulkkaa paljon teatterinäytöksiä ja jopa tanssiteoksia. Hän on laatinut kuvailutulkatun ääniopastuksen myös Tampereella kesällä avattuun Muumimuseoon. Yllättävin toimeksianto lienee kuitenkin ollut se, kun Pipsaa pyydettiin pari vuotta sitten kuvailutulkkaamaan Helsinki Skywheel -maailmanpyörästä kierroksen aikana näkyvät maisemat.

Teksti ja kuvat: Maarit Laitinen

Kirjoittaja on liiton tiedottaja ja elokuvafanaatikko.

Näkövammaisten Kulttuuripalvelu ry.
www.kulttuuripalvelu.fi/

Svensk-finskt översättarseminarium

12–13 oktober 2017, Academill, Vasa

Plock ur det preliminära programmet

Lotta Ederth och Lena Cousins:

Språkvården på SVT och SR, aktuella språkfrågor

Riitta Hyvärinen:

Kielenhuolto Ylessä – konkreettisia kysymyksiä

Gun-Viol Vik:

“Keskustelu on päättynyt. Diskussionen är slut. Todetaan. Konstateras.”

Tvåspråkiga fullmäktigemöten i Vasa – hur fungerar tvåspråkigheten i praktiken

Ola Karlsson:

Nya Svenska skrivregler

Lieselott Nordman:

Översättningsproblem i EU-texter utifrån översättarens synvinkel

Pia Hägglund:

Tulkkaustilanteita Pohjanmaalla

Nina Pilke:

Terminologiarbete förr och nu – Big Birds berättelser om Mr Snuffleupagus?

Johnny Granholm:

Minska stressen på jobbet

Deltagaravgift:

Anmälningar fram till och med 31 juli 2017:

- 320 euro (medlemmar i Finlands översättar- och tolkförbund)
- 420 euro (icke-medlemmar)

Anmälningar från och med 1 augusti 2017:

- 350 euro (medlemmar i Finlands översättar- och tolkförbund)
- 450 euro (icke-medlemmar)

Mer information och anmälningsblankett:

www.sprakinstitutet.fi/su-ru

Mer information på finska:

www.sktl.fi/liitto/seminaarit

Suomen kääntäjien ja tulkkien liiton juhlarahaston stipendit

Hakuaika: 1.10. – 31.10.2017

Suomen kääntäjien ja tulkkien liiton hallitus julistaa haettaviksi stipendit liiton 40-vuotisjuhlan kunniaksi perustetusta rahastosta. Stipendit on päätetty jakaa enintään 850 euron suuruisina apurahoina.

Apurahat myönnetään kääntämisen ja tulkkauksen alaan liittyvään ja sitä edistävään toimintaan, kuten pro gradu -töihin, tutkimukseen ja erityishankkeisiin.

Apurahat myönnetään ensisijaisesti opiskelijoille ja jatko-opiskelijoille, jotka ovat liiton jäseniä. Hakijana olevan jäsenen jäsenmaksun tulee olla maksettu tai jäsenmaksuvapautuksen voimassa. Apurahaa ei myönnetä elinkustannusten kattamiseen eikä takautuvasti jo valmistuneeseen hankkeeseen.

Apuraha on käytettävä vuoden kuluessa sen myöntämisestä, ellei toisin sovita. Apurahan käytöstä on annettava liitolle selvitys, johon on liitettävä alkuperäiset kuitit tai niiden oikeaksi todistetut jäljennökset.

Vapaamuotoiset hakemukset tulee lähettää toimistolle **viimeistään 31. lokakuuta 2017**. Viimeisen hakupäivän postileima hyväksytään. Hakemuksesta tulee käydä ilmi apurahan käyttötarkoitus, työsuunnitelma ja kustannusarvio. Apurahaa ei voida myöntää, mikäli hakemus on puutteellinen.

Apurahat jaetaan liiton syyskokouksessa Helsingissä lauantaina 25.11.2017.

-Suomen kääntäjien ja tulkkien liiton hallitus

© Vaasan yliopisto

Anu Heino sai juhlarahaston stipendin vuonna 2016

Väitöskirjatutkimus tarkastelee suomalaisten kirjallisuuden kääntäjien ammatti-identiteettiä.

Käytin juhlarahaston stipendin väitöskirjatutkimukseeni liittyvän tutkimuskirjallisuuden hankkimiseen. Tutkimuksessani tarkastelen tämän päivän suomalaisten kirjallisuuden kääntäjien ammatti-identiteettiä ja sen kehittymistä sekä sitä, onko olemassa tyypillistä kirjallisuuden kääntäjän habitusta. Tutkimukseni tarkoitus on antaa ääni kirjallisuuden kääntäjille ja lisätä heidän tekemänsä työn näkyvyyttä yhteiskunnassa.

Parhaillaan etsin osallistujia tutkimusprojektin seuraavassa vaiheessa toteuttaviin haastatteluihin. Haastattelujen avulla selvitetään kirjallisuuden kääntäjien omia kokemuksia ammatillisen identiteetin kehittämisestä, heidän eri rooleistaan ja toimijuudestaan kirjallisuuden käännösten tuotantoverkostoissa sekä tyytyväisyydestä verkostojen toimintaan ja omaan ammatinvalintaan.

Anu Heino esittelee tutkimustaan Kirjallisuuden kääntäjien kuu-kausitapaamisessa Komedia-salissa maanantaina 13.11. klo 18. Tervetuloa!

Lisätiedot: anu.heino@fiction.fi

”Etsin osallistujia tutkimusprojektin seuraavassa vaiheessa toteuttaviin haastatteluihin.”

Kansainvälinen kääntäjänpäivä perjantaina 29.9.2017

Tampereen yliopisto, Päättalo D, Kalevantie 4, Luentosali D10a

Alustava ohjelma

09.00–10.00 Rekisteröityminen ja aamukahvi. Mahdollisuus tutustua näytteilleasettajien ständeihin aulatilassa

10.00 Kääntäjänpäivän avaa Tampereen yliopiston Viesintätieteiden tiedekunnan dekaani, professori **Päivi Pahta** Järjestäjien puheenvuoro

SKTL:n toiminnajohtaja **Kristiina Antinjuntti**

KAJ:n vs. toiminnanjohtaja **Taina Ukkola**

FIT:n ja SKTL:n hallituksen jäsen **Pia von Essen**: Terveiset kääntäjien, tulkien ja terminologien maailmanjärjestö FIT:stä

Näytteilleasettajien esittelyt

11.00–11.30 Tulkkauksen yliopettaja, FT **Gun-Viol Vik**, Diakonia-ammattikorkeakoulu (Diak): Oikeustulkkauksen erikoistumiskoulutus – kouluttautuminen nostaa alan arvostusta.

11.30–13.00 Toimeksiannosta loppuasiakkaalle – kääntäjän, käännöstoimiston ja koulutuksen näkökulmia. Alustajina toimitusjohtaja **Sanna Kokkonen** (MultiFlow), kääntäjä-kääntäjäyrittäjä **Hanna Lappalainen**, lehtori **Päivi Stockell** (Tampereen yliopisto, monikielinen viestintä ja käännöstiede). Moderaattorina toimii yliopisto-opettaja **Juha Eskelinen** (Helsingin yliopisto, Kääntämisen ja tulkkauksen maisteriohjelma).

13.00–14.00 Lounastauko (omakustanteinen)
Mahdollisuus tutustua näytteilleasettajien ständeihin aulatilassa.

14.00–15.00 Arabiantaja **Maria Pakkala**: Millaista on kääntää suomen ja arabian välillä?

15.00–15.30 Iltapäiväkahvit

Mahdollisuus tutustua näytteilleasettajien ständeihin aulatilassa

15.30–16.30 Kääntäjä **Aretta Vähälä**: Kääntäjä viennin tukipylväänä – suomalaisten TV-sarjojen ja elokuvien vienti ulkomaille

16.30–17.15 Sanoma Kids Median toimituspäällikkö **Viia Viitanen**: Käännössarjakuvan synty – matka alkupe-
räisestä sarjakuvasta tilaajalle

17.15 Päätössanat

Ohjelma päättyy noin kello 17.30.

Oikeudet ohjelma- ja aikataulumuutoksiin pidätetään. Seminaarin järjestävät Käännösalan asiantuntijat KAJ, Suomen käännöstoimistojen liitto SKTOL ja Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto SKTL.

Opiskelijat

Kansainvälisen kääntäjänpäivän tapahtuma on osa Tampereen yliopiston Kääntäjän ja tulkin työelämätaidot -kurssia. Opintopisteistä ja kurssisuorituksesta sovitaan kurssin vastuuhenkilön kanssa.

Seminaarin opiskelija-avustajana toimimisesta kiinnostuneet voivat ilmoittautua **Mary Nurmiselle** / **Päivi Stockellille** Tampereen yliopistolle.

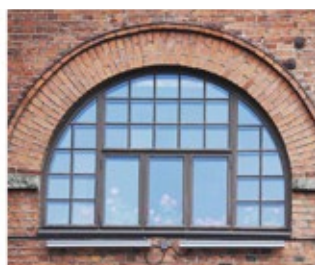
Illallinen

Seminaarin jälkeen ennakkoon ilmoittautuneet ovat ter-
vetulleita seminaari-illalliselle Ravintola Mylläreihin.

Ilmoittautuminen on nyt käynnissä!

Ilmoittaudu viimeistään 21.9.2017.

www.kaantajienpaiva.com

Suomi kääntää

100 vuotta käännettyä suomea

Suomi
Finland
100

Suomi kääntää – 100 vuotta käännettyä suomea -luentosarja

SKTL järjestää Suomen juhluvuoden kunniaksi luentosarjan yhdessä kääntämistä ja tulkkausta opettavien yliopistojen ja Diak-ammattikorkeakoulun sekä muiden alaa lähellä olevien tahojen kanssa. Luentosarja käsittelee kääntämisen ja tulkkauksen yhteiskunnallista vaikutusta Suomen historian eri vaiheissa. Luentoja on kaikkiaan yhdeksän: keväällä viisi ja syksyllä neljä luentoa, yksi luento jokaisena yliopiston toimintakuukautena. Luennot järjestetään vuorotellen eri yliopistoilla, mutta niitä kaikkia voi seurata etäyhteyden kautta, ja luennot tallennetaan myös SKTL:n Vimeo-tilille, josta ne ovat vapaasti katsottavissa jälkikäteen.

SYYSKAUDEN OHJELMA

Syyskuun luento: 12.9.2017 klo 16–18

Turun yliopisto, päärakennus, sali II

Tieto virtaa – tietokirjallisuuden kääntäminen osana suomalaista sivistystä

FT H. K. Riikonen: Tuntemattomat kulttuurivaikutajat – tietokirjallisuuden kääntäjät
FM Turo Rautaoja: Varhaisten Sibeliuksen tekstien suomennot kulttuuritietoisuuden luojina

Lokakuun luento: 24.10.2017 klo 16–18

Tampereen yliopisto, Linna K 103

Käännöksiä kansankunnan kotisohville: kääntäminen muuttuvassa mediamaisemassa

FT Tiina Tuominen (University of Glasgow): Suomalaisen av-kääntäjien historia ja saavutukset
FT Maija Hirvonen (Helsingin yliopisto): Massoista marginaaliin ja takaisin: av-kääntämisen uusia alueita
FM Anne Ketola (Tampereen yliopisto): Onko dubbauskäännöksellä tilaa olla idiomaattinen?

Marraskuun luento: 14.11.2017 klo 16–18

Helsingin yliopisto, Metsätalo, sali 4

Kun kone kääntää – konekääntämisen ja käännösteknologian ilmiöitä ja näkymiä

FT Lauri Carlson: Miten konekääntäminen on tullut Suomeen?
FT Maarit Koponen: Millaisia mahdollisuuksia käännösteknologia avaa?

Joulukuun luento: 12.12.2017 klo 16–18

Helsingin yliopisto, Metsätalo, sali 4

Musiikin kääntäminen

FM Marika Hakola: Sata vuotta suomennettua musiikkiteatteria
FM Mikko Kervinen: Sibeliusta saksaksi – suomalainen laulettava taidemusiikki ulkomailla itsenäisyyden aikana

Seuraa luentosarjaa sosiaalisessa mediassa aiheutunnisteilla [#Suomikääntää](#) ja [#Finlandöversätter](#).